

Marije Wouters & Dirk J. Korf

Wiet Wijs

*Cannabisgebruik bij leerlingen
in opvangprojecten en speciaal
voortgezet onderwijs*

Bonger **1** Reeks

WIET WIJS

Cannabisgebruik bij leerlingen in opvangprojecten en speciaal voortgezet onderwijs

Marije Wouters & Dirk J. Korf

Dit onderzoek is uitgevoerd door het Criminologisch Instituut Bonger van de Universiteit van Amsterdam, in opdracht van Jellinek Preventie. Het onderzoek kwam tot stand door een financiële bijdrage van de Dienst Maatschappelijke Ontwikkeling (DMO), Amsterdam.

INHOUD

1. INLEIDING	3
Cannabisgebruik bij specifieke groepen jongeren / Doelstelling en onderzoeksvragen / Opbouw van het rapport	
2. HET ONDERZOEK	7
De vragenlijst / Afname van de vragenlijsten / Betrouwbaarheid en representativiteit	
3. DE RESPONDENTEN	10
Algemene kenmerken / Uitgaan / Middelengebruik / Samenvatting	
4. CANNABIS	13
Omvang van het cannabisgebruik / Setting: waar, met wie en wanneer wordt gebruikt? / Kopen of krijgen / Hasj of wiet? / Prettige kanten van blowen / Onprettige kanten van blowen / Slechte ervaringen / Samenvatting	
5. SOCIALE CONTEXT	18
Vrienden / Vrije tijdsbesteding / Veranderen van vrijetijdsbesteding / Internet / Belang van ouders en peers / Blowen in de vriendenkring en middelengebruik van ouders / Samenvatting	
6. PREVENTIE EN HULPVERLENING	24
Kennis en opvattingen over blowen / Wat vinden de jongeren van opvattingen over drugs van anderen? / Informatiebronnen / Praten over problemen / De rol van de mentor / Samenvatting	
7. REGULERING	29
Nooit geblowd / Gestopt met blowen / Wanneer beter niet of juist wel blowen? / Teveel blowen? / Verslaafd / Veranderen van gebruik / Minder blowen / Samenvatting	
8. SAMENVATTING EN CONCLUSIES	34
Tabellen	39

INLEIDING

Hoe vaker jongeren spijbelen, hoe groter de kans is dat zij (vaak en veel) blowen. Meer algemeen komt cannabisgebruik vaker voor bij 'probleemjongeren' dan bij hun leeftijdsgenoten.

In Amsterdam voert Jellinek Preventie sinds begin 2002 een project uit onder de naam Wiet Wijs. Dit project richt zich op jongeren tussen de 12 en 18 jaar die (voorlopig) uitgevallen zijn bij het voortgezet onderwijs en ondergebracht zijn bij een school voor speciaal onderwijs. Ook richt het zich op jongeren die na schooltijd een opvangproject volgen. Hierin wordt veel aandacht besteed aan het gedrag van de jongeren. Binnen dit kader vindt Wiet Wijs plaats, met als doel het cannabisgebruik waar nodig en mogelijk te reduceren.

Een van de (voorbereidende) stappen in dit project is het in kaart brengen van het cannabisgebruik bij deze jongeren. In dit rapport brengen we verslag uit van een onderzoek in het voorjaar van 2003 onder deze jongeren.

Cannabisgebruik bij specifieke groepen jongeren

Uit onderzoek blijkt tot nu toe in grote lijnen voor het cannabisgebruik door jongeren:

- Hoger in het voortgezet speciaal onderwijs dan in het normale voortgezet onderwijs.
- Hoger bij spijbelopvangprojecten dan in het speciaal voortgezet onderwijs.
- Het hoogst bij jongeren in de jeugdhulpverlening en zwerfjongeren.

De laatste cijfers over cannabisgebruik onder zogenaamde 'probleemjongeren' in Amsterdam dateren van 1993.¹ Toen werden 105 jongeren van het (toenmalige) JAC en het PPI onderzocht. Hiervan was 41% een huidige gebruiker (= in de laatste maand cannabis gebruikt), inclusief 20% (bijna) dagelijks. Inmiddels zijn we tien jaar verder en de vraag is of de cijfers van 1993 nu nog geldig zijn.

Over het cannabisgebruik door jongeren in speciaal onderwijs in Amsterdam bestaan voor zover bekend in het geheel geen wetenschappelijk onderbouwde cijfers.

¹ Korf, D.J. & Van der Steenhoven (1994) *Antenne 1993. Trends in alcohol, tabak, drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Jellinek Reeks (#2).

Bestaande cijfers over cannabisgebruik

Gaan we af op landelijke cijfers uit 1997 dan zou 14% van de leerlingen tussen 12 en 18 jaar in het speciaal onderwijs tot de huidige gebruikers (= in de afgelopen maand gebruikt) behoren.² Volgens cijfers uit de regio Haarlem van 1997 zou het dan gaan om 23% van de leerlingen uit de derde klas van het speciaal onderwijs.³ En afgaand op landelijk onderzoek in spijbelopvangprojecten van 1997 zou binnen deze groep 35% moeten behoren tot de huidige blowers.⁴

Het cannabisgebruik in Amsterdam is binnen zeer uiteenlopende groepen onderzocht. De meest recente cijfers over het huidig gebruik zijn als volgt:

- 8% van de bevolking van 12 jaar en ouder van 2001, waaronder 2% van de 12-15 jarigen en 14% van de 16-19 jarigen⁵
- 15% van de derdeklassers uit het voortgezet onderwijs van 2002.⁶
- 52% van club- en partybezoekers (1998), 24% van jonge cafébezoekers (2000) en 88% van coffeeshopbezoekers (2001).⁷

De laatste cijfers over cannabisgebruik onder zogenaamde 'probleemjongeren' in Amsterdam dateren van 1993.⁸ Toen werden 105 jongeren van het (toenmalige) JAC en het PPI onderzocht. Hiervan was 41% een huidige gebruiker.

Deze cijfers liggen beduidend hoger dan die van jongeren uit het speciaal onderwijs in landelijk onderzoek en in de regio Haarlem. Maar ze zijn lager dan in landelijk onderzoek onder jongeren in residentiële inrichtingen en onder zwerfjongeren. Binnen die groepen ligt het huidige cannabisgebruik volgens de meest recente cijfers tussen de helft en driekwart van de jongeren (53% in justitiële inrichtingen (1995)⁹, 55% in residentiële instellingen voor jeugdhulpverlening (1996; 10-19 jaar)¹⁰ en 76% zwerfjongeren (1999; 15-22 jaar)¹¹.

We kunnen deze landelijk cijfers echter niet zomaar transponeren naar Amsterdam. Ten eerste is het cannabisgebruik zowel in de algemene bevolking als onder scholieren in Amsterdam nog steeds hoger dan in de rest van het land. Ten tweede gelden cijfers uit de jaren negentig niet zonder meer voor het heden. En ten derde zijn allochtone jongeren in Amsterdam veel sterker vertegenwoordigd dan elders in het land, terwijl er behoorlijke verschillen in cannabisgebruik kunnen zijn tussen etnische groepen.

² Stam, H., Mensink, C. & de Zwart, W.M. (1998) *Jeugd en riskant gedrag 1997. Roken, drinken en gokken in het voortgezet speciaal onderwijs en spijbelopvangprojecten*. Utrecht: Trimbos-instituut.

³ Lettink, D. & Korf, D.J. (1998) *Alcohol, tabak, drugs en gokken bij leerlingen uit het voortgezet onderwijs in Haarlem e.o.* Amsterdam: O+S.

⁴ Stam, H., Mensink, C. & de Zwart, W.M. (1998) *Jeugd en riskant gedrag 1997. Roken, drinken en gokken in het voortgezet speciaal onderwijs en spijbelopvangprojecten*. Utrecht: Trimbos-instituut.

⁵ Abraham, M.D., Kaal, H.L. & Cohen, P.D.A. (2002) *Licit and illicit drug use in the Netherlands 2001*. Amsterdam: Cedro / Mets & Schilt.

⁶ Korf, D.J., Nabben, & Benschop, A. (2003) *Antenne 2002. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg.

⁷ Korf, D.J., Nabben, & Benschop, A. H. (2002) *Antenne 2001. Trends in alcohol, tabak, drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam Rozenberg.

⁸ Korf, D.J. & Van der Steenhoven (1994) *Antenne 1993. Trends in alcohol, tabak, drugs en gokken bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Jellinek Reeks (#2).

⁹ Konijn, C. (1999) Blowende jongeren: een toenemend probleem voor groepsopvoeders. *Tijdschrift voor Sociaal Pedagogische Hulpverlening*, 28: 32-38.

¹⁰ Idem.

¹¹ Korf, D.J., Diemel, S., Riper, H. & Nabben, T. (1999) *Het volgende station; Zwerfjongeren in Nederland*. Amsterdam: Thela Thesis.

Doelstelling en onderzoeksvragen

Doel van het onderzoek is om het cannabisgebruik van jongeren uit voortgezet speciaal onderwijs en opvangprojecten en de sociale context waarbinnen dit plaatsvindt in kaart te brengen en om vast te stellen of en hoe het cannabisgebruik in positieve zin veranderd kan worden.

Dit betekent dat in het onderzoek vier thema's aan de orde moeten komen:

1. Aard en omvang van het cannabisgebruik.

- Wat is de omvang en aard van het cannabisgebruik?
- In welke mate is er sprake van 'probleem blowen', respectievelijk riskant gebruik?

2. De sociale context van het cannabisgebruik.

- Welke plaats neemt het cannabisgebruik in binnen de vrije tijdsbesteding?
- Wat is de invloed van ouders en peers op het cannabisgebruik?

3. Voorlichting en preventie.

- Hoe komen de jongeren aan hun informatie over cannabis?
- Wat vinden zij betrouwbare informatiebronnen?
- Welke aanknopingspunten zijn er voor hulpverlening?

4. Regulering.

- Wat ervaren de jongeren als positieve en negatieve aspecten van cannabisgebruik?
- In welke mate en hoe reguleren de jongeren hun cannabisgebruik?
- Waar leggen de jongeren hun grenzen? (normering)
- In hoeverre en op welke wijze willen de gebruikende jongeren hun cannabisgebruik beter reguleren?

Definities

Huidige blowers zijn jongeren die in de afgelopen maand hebben geblowd.

Ooit blowers zijn jongeren die minimaal één keer in hun leven geblowd hebben.

Gemiddelde is de som van alle aantallen gedeeld door het aantal respondenten. De *mediaan* is bij aantallen dat getal, waarvan de helft van de respondenten zegt dat zij op of beneden dat aantal zitten. Wanneer we zeggen *in doorsnee* bedoelen we hiermee de mediaan.

Wanneer we spreken van *verschillen* wil dat zeggen dat er sprake is van statistisch significante verschillen, met een overschrijdingswaarde van minder dan 0.05, dat wil zeggen dat de kans dat er sprake is van een echt verschil groter is dan 95%.

Opbouw van het rapport

Gekozen is voor het afnemen van een schriftelijke vragenlijst bij de doelgroep. In hoofdstuk 2 bespreken we hoe deze steekproef werd getrokken en hoe de afname van de vragenlijsten plaatsvond.

In hoofdstuk 3 schetsen we de algemene kenmerken van de respondenten en gaan we in op het middelengebruik, met uitzondering van cannabis.

In hoofdstuk 4 gaan we uitgebreid in op de aard de omvang van het cannabisgebruik en op de jongeren die geen cannabis gebruiken en waarom zij dit niet doen.

Hoofdstuk 5 gaat over de sociale context van het blowen en over niet gebruiken van cannabis. Daarbij kijken we vooral naar de invloed van ouders en leeftijdsgenoten (peers).

De mogelijkheden en beperkingen van voorlichting en preventie, alsmede de aanknopingspunten voor hulpverlening staan centraal in hoofdstuk 6.

Hoofdstuk 7 gaat over regulering van cannabisgebruik. We bespreken hoe de jongeren tegen hun eigen cannabisgebruik aankijken en wat zij hieraan eventueel zouden willen veranderen.

2

HET ONDERZOEK

Gekozen is voor het afnemen van een schriftelijke vragenlijst bij de doelgroep. Uitgangspunt was een netto-steekproef van tenminste 200 respondenten, zodat ook uitspraken gedaan zouden kunnen worden over specifieke subgroepen. Om deze steekproef te realiseren zouden meer vragenlijsten moeten worden afgenomen. Door zorgvuldige afname van en controle op de vragenlijsten zou weliswaar voorkomen kunnen worden dat er (te) veel vragenlijsten buiten de analyse gelaten moeten worden. Maar verondersteld werd dat er binnen de doelgroep zeker respondenten zouden overblijven die de vragenlijst onvoldoende betrouwbaar hebben ingevuld.

De vragenlijst

De duur van de vragenlijst zou beperkt moeten blijven tot ca. 20 minuten. Dan nog zouden er respondenten zijn die (veel) meer tijd nodig hebben.

Er moest rekening gehouden worden met het taal- en begripsniveau, zowel vanwege het algemene opleidingsniveau als vanwege het te verwachten relatief grote aandeel allochtone respondenten.

Als basis namen we vragenlijsten uit surveys die we eerder in het kader van Antenne Amsterdam uitvoerden onder zeer uiteenlopende populaties. Al deze surveys bevatten standaardvragen over achtergrond, vrije tijdsbesteding en middelengebruik. Daarnaast waren er steeds op de specifieke populatie afgestemde vragen, alsmede vragen die gaan over actuele thema's.

Aard en omvang

In de vragenlijst werden enerzijds veel standaardvragen over middelengebruik weggelaten. De nadruk lag op cannabisgebruik, met name het riskante gebruik. Waar nodig en zinvol zijn de cannabisvragen voornamelijk aangevuld met items uit andere studies, maar ook met enkele open vragen.

We hebben afgezien van items over cannabisafhankelijkheid uit DSM-IV, met name vanwege de praktische haalbaarheid (formulering en duur van de vragenlijst), maar ook vanwege de omstreden geschiktheid van dergelijke vragen voor jongeren.

De sociale context van het cannabisgebruik

Uit eerdere Antenne-enquêtes onder scholieren werden enkele vragen overgenomen over vrije tijdsbesteding en het gebruik in de vriendenkring. Over invloed van ouders en peers zijn enkele extra items, onder andere in de vorm van stellingen, opgenomen. Deze extra stellingen zijn afgeleid van de Parent and Peer Influence Scale¹², een Engelstalige schaal ontwikkelt om de invloed van ouders en peers te meten. Een aantal van de stellingen uit dit meetinstrument zijn vertaald naar het Nederlands en gebruikt in deze vragenlijst, om een indruk te krijgen van de invloed van ouders en peers op de onderzochte groep jongeren.

Voorlichting, preventie en hulpverlening

Voor het thema informatiebronnen zijn twee vragenclusters opgenomen die in enkele recente Antenne surveys werden gebruikt. Daarnaast zijn enkele nieuwe items over internet opgenomen.

Om hulpverlening in kaart te brengen zijn items over waar (bij wie) de jongeren aan (kunnen) kloppen om over problemen te praten.

Regulering

Dit cluster bestond grotendeels uit nog niet eerder toegepaste items. Wel is gebruik gemaakt van vragen die eerder aan onder andere scholieren werden gesteld over normering, met name over wat jongeren bij cannabisgebruik nog acceptabel vinden en wat teveel.

Afname van de vragenlijsten

Tegen het eind van de ontwikkeling van de vragenlijst werd een pilot-afname gedaan, om te kijken hoe begrijpelijk de vragenlijst was en hoe lang hij gemiddeld in beslag zou nemen. Er werden zeven vragenlijsten afgenomen bij jongeren op één van de scholen. De pilot leidde tot aanpassing van een aantal van de vragen.

Medewerkers van Jellinek Preventie verzorgden de contactlegging met de scholen/projecten en namen ook de vragenlijsten af. Het invullen van de vragenlijsten gebeurde in alle gevallen in een apart klaslokaal, waar de opstelling van de tafels varieerde. Wel werden de jongeren altijd uit elkaar gehaald, met ruimte tussen hen in. Het aantal jongeren dat per keer aanwezig was, varieerde, van één tot tien. Als beloning voor het invullen van de vragenlijst, kregen ze wat te snoepen. De invultijd per persoon varieerde van één tot drie kwartier. Weinig jongeren weigerden mee te doen aan het onderzoek, soms vielen jongeren uit doordat de coördinatoren

¹² Werner-Wilson, R.J. & Arbel, O. (2000) Assessment of Interpersonal Influences on Adolescents: The Parent and Peer Influence Scale. *The American Journal of Family Therapy*, 28:265-274.

besloten dat ze niet mee konden doen. Dit was echter maar een klein aantal jongeren.

De vragenlijsten werden in maart en april 2003 afgenomen.

Tijdens de afname van de vragenlijsten waren er drie jongeren die tijdens het invullen 'vervelend' deden en de vragenlijst duidelijk niet serieus invulden. Deze drie vragenlijsten zijn derhalve niet gebruikt bij het verdere onderzoek.

Betrouwbaarheid en representativiteit

Van de vragenlijsten kwamen er 294 ingevuld terug. Hier moest nog een aantal vragenlijsten uit gehaald worden, omdat er respondenten tussen zaten die de vragenlijst niet helemaal of niet serieus hadden ingevuld. We hebben gekeken naar overgeslagen vragen, inconsistente antwoorden binnen de vragenlijst (bijvoorbeeld zeggen dat er thuis geen internet is, maar daar in de afgelopen maand wel op internet hebben gezeten) en onwaarschijnlijke antwoorden (bijvoorbeeld 78 sigaretten op een dag roken, of 3000 joints per keer). Uiteindelijk bleven er 280 voldoende betrouwbare vragenlijsten over.

Wegblijven van school is één, zo niet de belangrijkste reden waarom de jongeren terechtkomen bij de projecten waar de vragenlijst werd afgenomen. Wanneer jongeren ook nu nog veel spijbelen bij de onderzochte projecten, zouden we te maken hebben met een forse vertekening van de totale doelgroep. In hoeverre dit het geval is, valt niet met zekerheid te zeggen. Duidelijk is wel dat we met het onderzoek ook behoorlijk wat jongeren 'gevangen' hebben die regelmatig tot vaak wegblijven van school. In de afgelopen maand bleef ruim de helft naar eigen zeggen tenminste één dag weg wegens ziekte, bijna een kwart spijbelde en bleef bijna de helft (daarnaast) weg om anderen redenen. Een kwart van de jongeren is helemaal niet van school weggebleven.

Definities

Ooit-blowers zijn jongeren die ooit in hun leven cannabis hebben gebruikt.

Huidige blowers zijn die jongeren die in de afgelopen maand cannabis hebben gebruikt.

3

DE RESPONDENTEN

Zoals gezegd bestaat de uiteindelijke steekproef uit **280** respondenten. In dit hoofdstuk bespreken we eerst enkele algemene kenmerken van de onderzochte jongeren, zoals leeftijd, geslacht en etniciteit. Daarna gaan we in op hun spijbelgedrag en tenslotte geven we een overzicht van het gebruik van legale en illegale drugs, met uitzondering van cannabis.

We vergelijken de onderzochte jongeren waar mogelijk en zinvol met hun leeftijdsgenoten uit de derde klas van het (normale) voortgezet onderwijs die in het najaar van 2002 eveneens in Amsterdam onderzocht werden.

Algemene kenmerken

Het grootste deel van de respondenten is tussen de 13 en 16 jaar oud. De gemiddelde leeftijd van de respondenten is 14.7 jaar (mediaan 15 jaar). Veertig procent van de respondenten is meisje en zestig procent jongen. De groep jongeren in dit onderzoek wordt vergeleken met de derdeklassers uit het voortgezet onderwijs die in het najaar van 2002 in het kader van Antenne Amsterdam¹³ zijn onderzocht. Deze jongeren hebben gemiddeld dezelfde leeftijd als de jongeren uit het huidige onderzoek. In de huidige groep jongeren komen echter veel minder meisjes voor dan bij hun leeftijdsgenoten in het voortgezet onderwijs.

Ongeveer 70% is zelf in Nederland geboren, een kwart van de vaders en éénderde van de moeders. Ingedeeld naar etniciteit (op basis van het eigen geboorteland en dat van de ouders) vormen Surinamers de grootste groep (30%), gevolgd door (autochtone) Nederlanders (21%) en daarna Marokkanen (17%). Opvallend is het relatief kleine percentage Turken (6%). Er is een significant verschil wat betreft etniciteit tussen de scholieren uit Antenne Amsterdam 2002 en dit onderzoek. De grootste verschillen betreffen het veel kleinere aandeel Nederlanders en het grote aandeel Surinamers. Verder valt op dat er minder Marokkanen en Turken zijn dan bij de scholieren uit Antenne Amsterdam 2002.

Minder dan de helft woont bij beide ouders/opvoeders, het grootste deel van de jongeren woont bij één ouder of opvoeder. Vergeleken met hun leeftijdsgenoten uit

¹³ Korf, D.J., Nabben, T. & Benschop, A. (2003). *Antenne 2002. Trends in alcohol, tabak en drugs bij jonge Amsterdammers*. Amsterdam: Rozenberg Publishers (verschijnt september 2003).

de Antenne Amsterdam wonen opvallend veel jongeren bij één ouder of opvoeder, en veel minder bij twee ouders of opvoeders.

Bijna een kwart heeft een betaalde baan. De doorsnee respondent heeft 50 euro per maand te besteden. Vergeleken met hun leeftijdsgenoten uit de Antenne hebben deze jongeren meer geld te besteden ($p=.000$).

Bijna driekwart denkt zeker na deze school verder te gaan met leren, de meeste anderen waarschijnlijk wel en een klein deel waarschijnlijk of zeker niet.

Uitgaan

Vergeleken met de derdeklassers uit het (normale) voortgezet onderwijs gaan de onderzochte jongeren vaker uit.

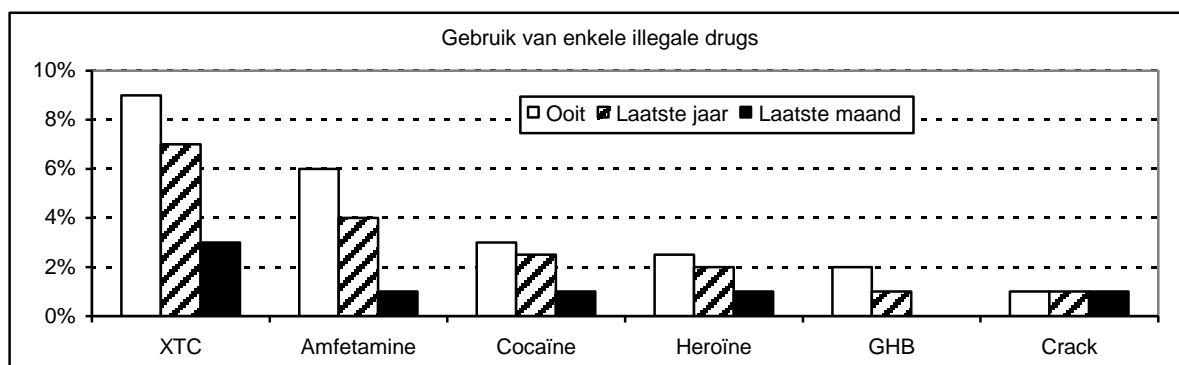
- Ongeveer 30% van de onderzochte jongeren is thuisblijver en is de afgelopen vier week geen enkele keer uitgegaan naar bijvoorbeeld een bioscoop, café of coffeeshop.
- Bijna de helft is gelegenhedstapper (1 tot 3 keer uitgegaan).
- Een kwart is vaste stapper (minstens 4 keer uitgegaan).

Middelengebruik

Tweederde van de onderzochte jongeren heeft wel eens *tabak* (sigaretten of shag) gerookt, de helft deed dat het afgelopen jaar en rond de 40% in de afgelopen maand. In totaal rookt ongeveer één op de drie dagelijks.

Driekwart van de onderzochte jongeren heeft wel eens *alcohol* gedronken, bijna evenveel deden dat het afgelopen jaar en ongeveer de helft in de afgelopen maand.

Vergeleken met hun leeftijdsgenoten uit de derdeklas van het voortgezet onderwijs roken en drinken de onderzochte jongeren meer. Over het algemeen hebben zij ook (veel) meer ervaring met andere drugs als ecstasy en cocaïne; bijna één op de tien heeft wel eens ecstasy gebruikt. Huidig gebruik van zulke middelen komt echter ook bij de onderzochte jongeren niet echt veel voor.

Samenvatting en conclusie

In doorsnee zijn de onderzochte jongeren 15 jaar, ongeveer even oud als bijna tegelijkertijd onderzochte leerlingen uit de derde klas van het voorgezet onderwijs in Amsterdam. Vergeleken met die derdeklassers blijkt de onderzochte groep uit iets meer jongens te bestaan en uit veel minder autochtone jongeren, maar juist veel Surinamers.

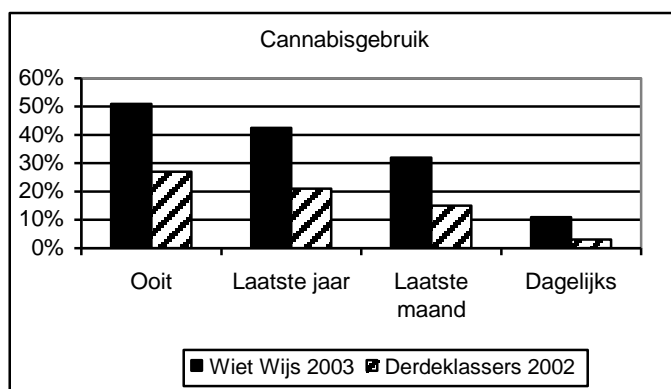
Minder dan de helft woont bij beide ouders – dat is minder dan bij de derdeklassers. De meeste onderzochte jongeren gaan wel eens uit – en dat doen ze vaker dan hun leeftijdsgenoten. Ze roken en drinken ook vaker. Hoewel de overgrote meerderheid van de onderzochte jongeren nog nooit illegale drugs als XTC en cocaïne heeft genomen, komt het gebruik van dergelijke middelen beduidend vaker voor dan bij hun leeftijdsgenoten.

4

CANNABIS

In dit hoofdstuk beschrijven we eerst de omvang van het cannabisgebruik. Daarna geven we een overzicht van waar, met wie en wanneer de onderzochte jongeren cannabis gebruiken. Vervolgens gaan we in op het kopen en krijgen van cannabis. Ten slotte schetsen we wat de jongeren als onprettige en prettige kanten van blowen beschouwen en bespreken we in hoeverre de huidige blowers, oftewel de jongeren die de afgelopen maand nog cannabis hebben gebruikt, slechte ervaringen met blowen hebben gehad. Waar zinvol en mogelijk vergelijken we de onderzochte groep met derdeklassers uit het voortgezet onderwijs in Amsterdam.

Omvang van het cannabisgebruik

De helft van de onderzochte jongeren heeft wel eens geblowd (51%). Iets minder dan de helft deed dit in het afgelopen jaar (43%), eenderde in de afgelopen maand (32%) en behoort daarmee tot de huidige blowers. Deze cijfers zijn beduidend hoger dan bij

hun leeftijdsgenoten uit de derde klas van het voortgezet onderwijs in Amsterdam. Het huidig cannabisgebruik bij de onderzochte jongeren is echter vergelijkbaar met dat in een landelijk onderzoek in spijbelprojecten van 1997 (zie hoofdstuk 1).

Gemiddeld blowen de huidige blowers 3.5 joints per gelegenheid, maar dit gemiddelde wordt omhoog gehaald door een aantal uitschieters naar boven toe. In doorsnee blowen ze 2 joints per gelegenheid.

In totaal blowt 11% van de onderzochte jongeren dagelijks. Binnen de groep huidige blowers is dat één op de drie.

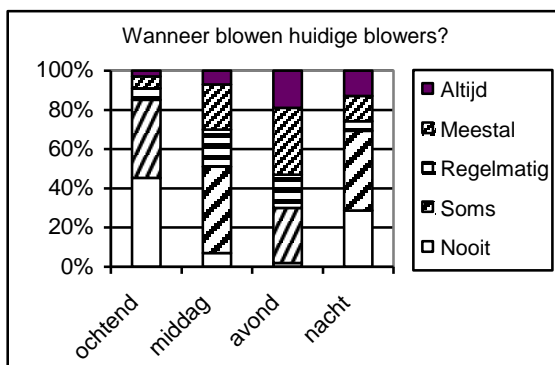
Jongeren die ooit in hun leven geblowd hebben onderscheiden zich van jongeren die nog nooit geblowd hebben, onder andere in hun etniciteit. Over het algemeen zijn er meer Nederlanders en Surinamers onder ooit-blowers te vinden, en minder Marokkanen. Meer algemeen gezien zijn er veel meer Westerse jongeren die ooit geblowd hebben dan niet-Westerse. De jongeren die ooit geblowd hebben zijn tevens ouder dan de nooit-blowers. Soortgelijke verschillen zijn te vinden bij de

huidige blowers (die in de afgelopen maand geblowd hebben). De huidige blowers zijn vaker van Surinaamse afkomst, vaker van Westerse afkomst anders dan Nederlands, en minder vaak Marokkaans. Een opvallend gegeven bij deze jongeren is dat het geboorteland van de vader vaker onbekend is. Als er gekeken wordt naar Westers versus niet-Westerse etniciteit, hebben deze jongeren vaker een Westerse afkomst dan de jongeren die niet blowen. Ten slotte zijn deze jongeren ouder dan de niet-blowers. De dagelijkse blowers onderscheiden zich niet van andere huidige blowers, en evenmin van alle andere jongeren die mee hebben gedaan aan het onderzoek.

Setting: waar, met wie en wanneer wordt gebruikt?

Opvallend is dat bijna de helft van de huidige cannabisgebruikers meestal op straat blouwt. De meest voor de hand liggende verklaring hiervoor is dat zij te jong zijn voor een coffeeshop, waar de minimumleeftijd 18 jaar is. In de coffeeshop zelf gebruikt slechts een zeer klein deel van de huidige blowers. Na de straat blowen zij het vaakst thuis of bij vrienden/kennissen.

Slechts een enkele huidige blower gebruikt cannabis als hij/zij alleen is. Verreweg de meesten blowen met vrienden/vriendinnen. Daarna komt, op flinke afstand, het vaste vriendje of vriendinnetje.

De huidige gebruikers blowen veruit het vaakst 's avonds, gevolgd door 's middags. Een deel blouwt (ook) 's nachts. Hoewel er 's ochtends niet veel wordt geblowd, zijn er jongeren die (ook) dan regelmatig of zelfs altijd blowen.

Kopen of krijgen

Eén op de drie huidige blowers koopt meestal zelf hasj of wiet, terwijl één op de vijf het meestal van anderen krijgt. De anderen kopen het zelf en krijgen het van anderen, op een enkele uitzondering na die zelf wiet kweekt. Ook hier zien we weer een duidelijk verschil met de derdeklassers, die zelf minder vaak zelf hasj of wiet kopen.

Terwijl de jongeren zelden in een coffeeshop blowen, blijken de jongeren die zelf wel eens hasj of wiet kopen dit toch het vaakst in een coffeeshop te doen. De rest koopt

van vrienden of kennissen. Slechts een enkeling koopt op straat, bij een thuisdealer of van een 06-dealer, terwijl niemand op school cannabis of wiet koopt.¹⁴

Dit neemt niet weg dat ook van de jongeren die hun cannabis (tevens) krijgen één op de drie zegt dat dit meestal in de coffeeshop gebeurt (terwijl verreweg de meesten jonger dan 18 jaar zijn). Aan top staan hier vrienden en kennissen. Een enkeling krijgt het op school, op straat of bij een thuisdealer.

Gemiddeld geven de huidige blowers 43 euro per maand uit aan cannabis. De variatie is echter groot en het gemiddelde wordt omhoog getrokken door uitschieters die er 100 euro of meer aan uitgeven. De doorsnee (mediaan) bedraagt 20 euro per maand.

Hasj of wiet?

Wiet scoort beter dan hasj bij de jongeren. Ruim de helft geeft de voorkeur aan wiet, één op de zes aan hasj en de rest maakt het niet uit. De etniciteit van de jongeren maakt geen verschil in hun voorkeur voor wiet of hasj. Het is dus niet zo dat bij de voorlichting voor de ene etnische groep de nadruk specifiek moet liggen op hasj en bij de andere op wiet.

Prettige kanten van blowen

Aan alle jongeren is gevraagd waarom blowen prettig is, ook aan de jongeren die zelf nog nooit geblowd hebben. De redenen die het vaakst genoemd worden, hebben betrekking op *ontspanning en afleiding*. Deze aspecten spreken uit bijna een derde van alle antwoorden.

“Om je te ontspannen.”

“Om je problemen weg te werken.”

Ook zeggen de jongeren vaak dat blowen *leuk en lekker* is. We zien dat in ruim een kwart van de antwoorden.

“Omdat het leuk is om te spacen.”

“Het geeft een prettig gevoel.”

Rond de vijf procent zegt dat blowen *sociaal en gezellig* is.

“Als je lol hebt met vrienden is het wel leuk.”

“Gezellig, je gaat grappen maken.”

¹⁴ Overigens kunnen we niet uitsluiten dat een deel van de jongeren die zeggen de cannabis in een coffeeshop te kopen, hiervoor iemand in de buurt van de shop op straat aanspreken en vragen of hij/zij voor hem/haar wat hasj of wiet wil kopen. Dergelijk gedrag kan namelijk regelmatig worden waargenomen.

Verder geeft een kleine minderheid van de jongeren andere redenen, zoals de stimulerende werking van blowen of zelfmedicatie.

“Als je reuma hebt, is het prettig.”

“Je werkt beter.”

“Je geniet van de omgeving.”

Rond de vijf procent vindt dat er blowen helemaal niets prettigs is.

“Het is helemaal niet prettig.”

“Ze denken dat het prettig is, het geef je alleen maar een kick maar daarna wordt alles negatiever.”

Ten slotte zegt ruim een kwart van de jongeren dat ze niet zouden weten wat er prettig aan blowen is, aangezien ze zelf niet blowen.

Onprettige kanten van blowen

Ook hebben we aan alle jongeren gevraagd wat er volgens hen niet prettig is aan blowen.

Aan top staat dat blowen slecht is voor je *gezondheid en verslavend werkt*. Bijna veertig procent van de jongeren vond dit.

“Het is schadelijk voor je longen en hersens.”

“Je kan er geestelijk verslaafd aan raken.”

Ongeveer tien procent van de jongeren zegt dat het gevoel dat je na het blowen krijgt, niet prettig is. Hierbij worden voornamelijk genoemd *draaierigheid en misselijkheid*.

“Je kan er ziek van worden” “Je kan veel gaan overgeven”

Iets minder dan tien procent van de jongeren vindt vooral onaangenaam dat je je niet goed kunt *concentreren en slaperig* wordt van blowen.

“Dan kan je je niet concentreren.”

“Het geeft je slaap.”

Als overige redenen worden onder andere genoemd dat je geen controle meer over jezelf hebt, dat blowen niet leuk is als je er ziek wordt of als je depressief bent.

“Omdat je dan rare dingen gaat doen.”

“Je bent jezelf niet meer.”

Ten slotte zegt één op de vijf jongeren geen idee te hebben van wat er onprettig aan blowen is, met name omdat zijzelf niet blowen.

Slechte ervaringen

Ruim veertig procent van de huidige blowers zegt nog nooit een slechte ervaring te hebben gehad met blowen.

Een kwart noemt lichamelijke klachten als misselijkheid, duizeligheid, black-out of flauwvallen.

“Ik had veel gedronken, ging toen blowen en werd heel erg misselijk.”

“Nou, ik had niet gegeten en we gingen met z’n allen blowen en toen viel ik flauw in de w.c. en toen kreeg ik een lach kick.”

Ruim een kwart van de jongeren geeft aan dat ze andere slechte ervaringen hebben gehad, die vooral emotioneel van aard zijn, zoals teveel blowen in één keer, een slechte trip krijgen en agressief, vijandig worden.

Samenvatting

Vergeleken met hun leeftijdsgenoten blowen veel van de onderzochte jongeren vaak. De helft heeft wel eens cannabis gebruikt. Eén op de drie deed dat nog in de afgelopen maand en behoort hiermee tot de huidige blowers. In totaal blouwt 11% dagelijks.

In doorsnee roken de huidige blowers twee joints per gelegenheid. De huidige blowers zijn vaker van Surinaamse afkomst en minder vaak van Marokkaanse afkomst. Meer globaal gezien zijn ze vaker van Westerse afkomst dan de niet-blowers, en ze zijn ouder.

De huidige blowers roken het vaakst joints op straat, gevolgd door thuis of met vrienden. Blowen in een coffeeshop doen ze weinig, hetgeen verklaard kan worden door het feit dat zij daar meestal te jong voor zijn (de minimumleeftijd is 18 jaar).

Vergeleken met hun leeftijdsgenoten kopen de huidige blowers ook vaker zelf hun cannabis. In doorsnee geven zij daar 20 euro per maand aan uit. Zij geven vaker de voorkeur aan wiet dan aan hasj.

De belangrijkste prettige kanten van blowen zijn voor de jongeren: ontspanning en afleiding en het lekker of leuk vinden.

Als belangrijkste onprettige kanten van blowen beschouwen de jongeren dat het slecht is voor je gezondheid en verslavend werkt. Op afstand volgen draaiierigheid, misselijkheid, slechte concentratie en slaperigheid.

5

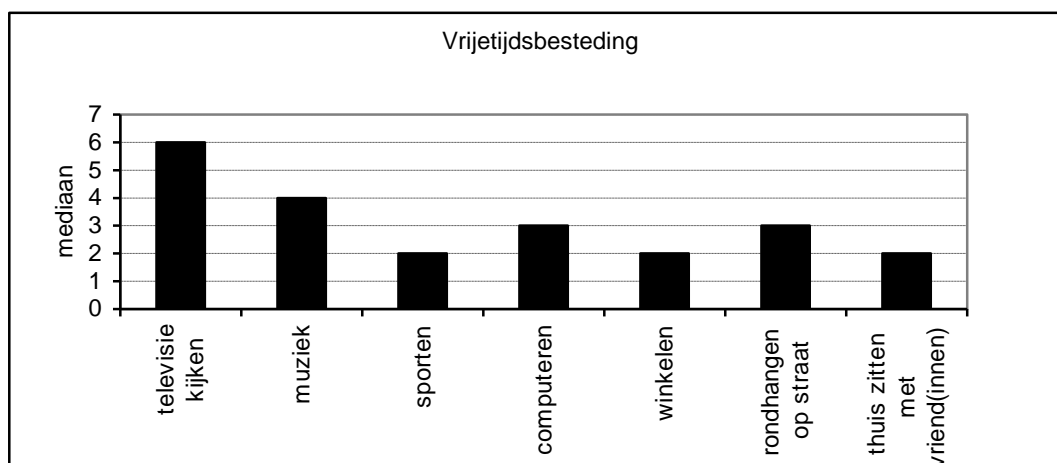
SOCIALE CONTEXT

Vrienden

Gezien hun leeftijd is het geen verrassing dat de meeste respondenten vaak met vrienden omgaan. De helft is zelf dagelijks samen met vrienden, eenderde tussen drie en zes dagen per week. Maar er zijn ook jongeren die weinig omgaan met vrienden. Ruim één op de tien is slechts één of twee dagen per week samen met vrienden, en een paar procent nog minder.

Vrije tijdsbesteding

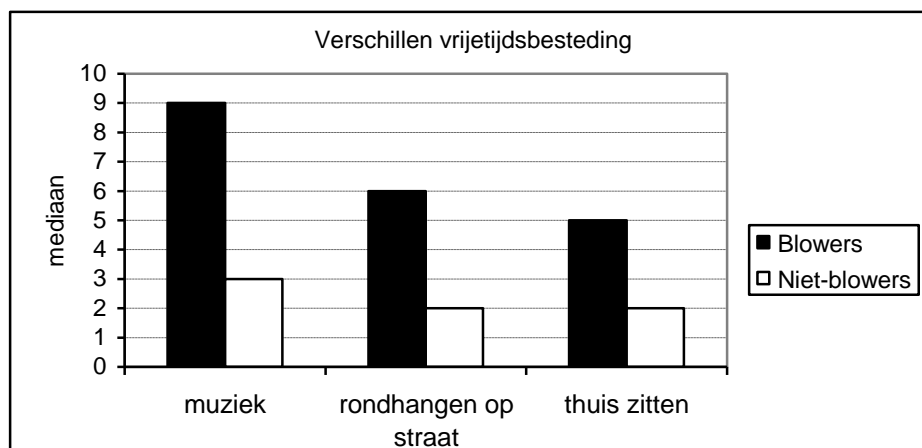
Hoe besteden de onderzochte jongeren hun vrije tijd? Om hier achter te komen hebben we gevraagd hoeveel uur zij in de afgelopen week hebben besteed aan verschillende activiteiten.

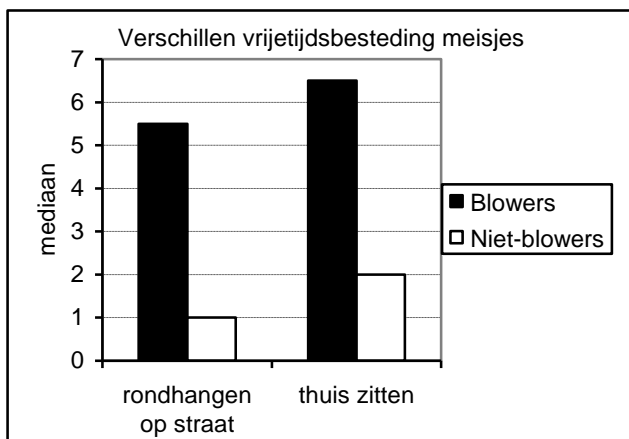
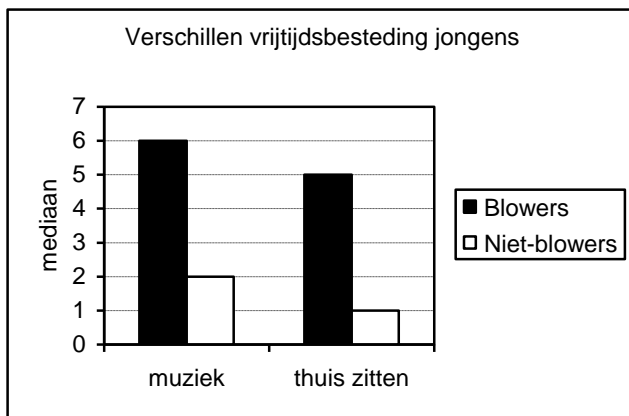

- Veel van de jongeren kijken regelmatig tot vaak *televisie*. In doorsnee (mediaan) is dat zo'n zes uur per week. Maar er is een behoorlijke spreiding. Ongeveer een kwart kijkt minder dan drie uur per week, terwijl eveneens ongeveer een kwart minstens vijftien uur per week televisie kijkt. Twee procent heeft geen televisie gekeken. De jongens en de meisjes besteden evenveel tijd aan televisie kijken.

- De meeste onderzochte jongeren besteden tijd aan het luisteren naar en/of het maken van *muziek*. Eén op de tien besteedt hier helemaal geen tijd aan, maar er zijn er ook die hier heel veel tijd aan besteden. In doorsnee gaat het om zo'n vier uur per week. De meisjes besteden significant meer tijd aan muziek.
- Aan *computeren* wordt in doorsnee zo'n drie uur per week besteed. Meer dan één op de tien zit nooit achter de computer, terwijl een kleine groep juist heel veel uren aan de computer besteedt. Meisjes en jongens besteden evenveel tijd aan computeren.
- *Sporten* neemt in doorsnee zo'n twee uur per week in beslag. Eén op de vijf doet niets aan sport en slechts een kleine groep is daar veel mee bezig. De jongens besteden er significant meer tijd aan dan de meisjes.
- In doorsnee besteden de jongeren drie uur per week aan *rondhangen op straat*. Een kwart doet dat nooit, maar daar tegenover staat zo'n 10% die minstens twintig uur per week op straat rondhangt. Jongens hangen significant langer op straat dan meisjes.
- Aan *thuis zitten met vrienden* wordt in doorsnee twee uur per week besteed. Bijna dertig procent doet dat nooit. Jongens en meisjes besteden hier evenveel tijd aan.
- *Winkelen* neemt in doorsnee één tot anderhalf uur per week in beslag. Ruim een kwart besteedt hier helemaal geen tijd aan. De jongens en de meisjes besteden hier evenveel tijd aan.

Tussen de huidige blowers en niet blowers zitten enkele verschillen in hun tijdsbesteding. Huidige blowers besteden meer tijd aan muziek, rondhangen op straat en thuis zitten met vrienden en vriendinnen. Ook blijkt dat de jongens die blowen meer tijd besteden aan muziek en aan thuis zitten met vrienden en vriendinnen dan de jongens die niet blowen. De meisjes die blowen besteden meer tijd aan rondhangen op straat en aan thuis zitten met vrienden en vriendinnen, vergeleken met de meisjes die tegenwoordig niet blowen.

Veranderen van vrijetijdsbesteding

Op de (open) vraag¹⁵ waaraan zij *meer* vrije tijd zouden willen besteden, antwoordt ruim een kwart met sport. Vervolgens noemen zij: vrienden en vriendinnen (13%), buiten hangen (13%) en thuis of familie (10%). Daarnaast worden onder andere genoemd: uitgaan, computeren, huiswerk of school en werk. Drie procent zegt nergens meer vrije tijd aan te willen besteden.

Gevraagd naar waar zij *minder* vrije tijd aan willen besteden, zegt ruim veertig procent van de jongeren: school en huiswerk. Ruim twintig procent noemt thuis en familie. Verder worden onder andere genoemd: buiten hangen, drinken, roken of andere drugs dan cannabis, televisie kijken en computeren. Zeven procent wil niks veranderen.

De huidige blowers willen het liefste meer vrije tijd besteden aan vrienden of vriendinnen, dit wordt door bijna twintig procent genoemd. Verder zegt ongeveer één op de zeven meer vrije tijd te willen besteden aan sport en thuis of met familie. Iets minder willen meer buiten hangen. Gevraagd naar de activiteiten waaraan zij minder tijd zouden willen besteden, noemt bijna de helft school en huiswerk. Bijna een kwart zegt minder tijd thuis of met familie te willen besteden.

¹⁵ Deze vraag werd gesteld voordat we vroegen waar jongeren hun tijd aan besteden. Zodoende kregen we meer onbevagen antwoorden.

Van de dagelijkse blowers wil ruim een kwart meer tijd thuis of aan familie besteden. Verder worden genoemd: sport (18%), vrienden en vriendinnen, uitgaan en buiten hangen (elk 10%). Minder vrije tijd willen zij het liefst aan huiswerk en school besteden (bijna de helft). Ook vaak noemen ze thuis en familie (bijna 20%).

Internet

Over internet hebben we enkele vragen gesteld, met name omdat hier tegenwoordig steeds meer informatie over drugs beschikbaar is en internet in toenemende mate gebruikt wordt voor voorlichting en preventie. Het is dan ook belangrijk te weten of de jongeren überhaupt toegang hebben tot internet.

Bijna de helft van de onderzochte jongeren zit dagelijks op het internet. Maar daar staat 13% tegenover die dit (bijna) nooit doet. Een op de drie jongeren heeft thuis geen internet. Een kwart heeft zelf thuis een aansluiting op het internet en de rest moet delen met anderen.

De jongeren die regelmatig internetten (minstens een paar keer maand), doen dat – afgaand op hun gedrag in de afgelopen maand – veruit het vaakst op school en/of thuis (elk zo'n driekwart). Daarnaast internet de helft van deze jongeren bij vrienden, één op de vijf in een internetcafé, wat minder in de bibliotheek en nog minder in een coffeeshop.

De huidige blowers zitten vaker op school achter internet. Ze zitten minder vaak in een internetcafé achter internet, en vaker in de coffeeshop.¹⁶

Binnen de groep huidige blowers hebben de dagelijkse blowers minder vaak thuis internet tot hun beschikking dan andere blowers.¹⁷

Belang van ouders en peers

In de puberteit worden leeftijdsgenoten (peers) steeds belangrijker dan ouders. We hebben de invloed van ouders en peers onderzocht aan de hand van enkele stellingen.

Hoewel de opvattingen van hun ouders over alcohol niet onbelangrijk zijn, blijken die van peers zeker mee te tellen.

- Bijna de helft heeft naar eigen zeggen dezelfde ideeën over alcohol als hun ouders.
- Bijna tweederde zegt het met zijn/haar vrienden eens te zijn over alcohol.
- Een kwart zeggen dat zijn/haar vrienden meer invloed op hun ideeën over alcoholgebruik te hebben dan zijn/haar ouders.

¹⁶ Meisjes die blowen zitten minder vaak in een internetcafé achter internet dan meisjes die niet blowen. Jongens die blowen internetten vaker in een coffeeshop dan jongens die niet blowen.

¹⁷ De dagelijks blowende meisjes onderscheiden zich hierin dan ook van de niet dagelijks blowende meisjes. Bij de jongens valt hierin echter geen verschil te ontdekken.

Als het gaat om vaste vriendjes en vriendinnetjes wordt nog meer waarde gehecht aan wat leeftijdsgenoten hiervan vinden.

- Bijna de helft zegt dat het niks uitmaakt wat zijn/haar ouders vinden van zijn/haar vaste vriendje of vriendinnetje.
- Bijna tweederde vindt het heel belangrijk dat zijn/haar vrienden zijn/haar vaste vriendje of vriendinnetje mogen.
- Bijna eenderde vindt de mening van vrienden over zijn/haar vaste vriendje of vriendinnetje belangrijker dan die van zijn/haar ouders.

We kunnen de invloed van de ouders en peers elk uitdrukken in een score, oplopend van 0 (geen invloed) tot en met 4 (veel invloed). Aan de hand van deze score kan bekeken worden of de ouders of de peers meer invloed hebben op de jongeren. Het is niet mogelijk dat de jongeren dezelfde score hebben voor de invloed van ouders en peers. Samengevat is voor de meeste jongeren de mening van hun ouders belangrijker dan die van hun leeftijdsgenoten. Maar de mening van vrienden en vriendinnen telt vaak wel mee en voor sommigen weegt die ook zwaarder. Voor de huidige blowers geldt echter dat de peers meer en de ouders minder invloed hebben dan bij de jongeren die niet blowen.

Blowen in de vriendenkring en middelengebruik van ouders

Van rond de 30% van de respondenten blowen alle of de meeste vrienden. Daar staat tegenover dat ruim een kwart helemaal geen blowende vrienden heeft. Bij de huidige blowers is het gedeelte met blowende vrienden veel groter dan het gedeelte bij niet blowers. Hetzelfde geldt voor de ooit blowers ten opzichte van de nooit blowers en de dagelijkse blowers ten opzichte van de niet dagelijkse blowers. Hoe zit het met het gebruik van cannabis en andere middelen bij de ouders?

- Ongeveer tweederde heeft naar eigen zeggen ouders die drinken, inclusief bijna 10% dagelijks.
- Ongeveer 60% heeft ouders die roken, inclusief ruim een kwart dagelijks.
- Bijna 20% heeft ouders die blowen, inclusief 6% dagelijks.
- Bijna 10% heeft ouders die wel andere drugs gebruiken, inclusief bijna 3% dagelijks.

Bij de huidige blowers roken de ouders significant vaker sigaretten, drinken ze vaker alcohol en blowen ze vaker, dan de ouders van de jongeren die tegenwoordig niet blowen. Bij de jongeren die ooit in hun leven geblowd hebben, roken en drinken de ouders ook vaker, maar blowen ze niet vaker. Binnen de groep huidige blowers zijn er geen verschillen in het gebruik van de ouders van de dagelijkse blowers en de rest.

Samenvatting en conclusies

De meeste jongeren besteden veel tijd met hun vrienden, daar staat tegenover dat iets meer dan één op tien minder dan twee dagen per week met vrienden door brengt. De meeste tijd besteden de jongeren aan televisie kijken en het luisteren naar of maken van muziek. De huidige blowers besteden meer tijd dan de niet blowers aan muziek, rondhangen op straat en thuis zitten met vrienden. De meeste jongeren willen meer tijd besteden aan sport, vrienden en vriendinnen en op straat rondhangen. Minder tijd zouden zij willen besteden aan school en huiswerk, maar ook aan thuis of met familie zijn. Huidige blowers willen meer vrije tijd besteden aan vrienden of vrienden, aan sport en aan thuis of met familie zijn. Minder tijd zouden zij, evenals de totale groep jongeren, willen besteden aan school en huiswerk, en aan thuis en familie.

De helft van de jongeren zit dagelijks op het internet, maar dertien procent doet dit bijna nooit. Een op de drie jongeren heeft thuis geen internetaansluiting. De jongeren die regelmatig internetten doen dit voornamelijk op school of thuis. De jongeren die de afgelopen maand geblowd hebben, zitten vaker op school en in de coffeeshop achter internet, maar minder in internetcafés. De dagelijks blowende jongeren hebben minder vaak thuis internet tot hun beschikking dan jongeren die minder vaak blowen.

De mening van ouders is over het algemeen belangrijker dan die van de peers. Echter voor de huidige blowers hebben de peers meer invloed. Dertig procent van de jongeren heeft uitsluitend blowende vrienden, maar ruim een kwart heeft helemaal geen blowende vrienden. Huidige blowers hebben veel meer blowende vrienden. Meer dan de helft van de ouders drinkt alcohol en/of rookt sigaretten. Bij de huidige blowers drinken, roken en blowen de ouders vaker dan bij de niet blowers.

6

PREVENTIE EN HULPVERLENING

Hoe staat het met de kennis van de jongeren over drugs? Wat voor opvattingen hebben zij over blowen en hoe komen zij aan die opvattingen? Waar halen zij hun informatie vandaan en hoe betrouwbaar vinden zij die? Met wie kunnen zij praten over problemen en welke rol kan de mentor op school spelen bij de aanpak van (problematisch) cannabisgebruik? Deze vragen zullen we in dit hoofdstuk stapsgewijs beantwoorden.

Kennis en opvattingen over blowen

Gemiddeld geven de jongeren zichzelf een 6.8 voor hun kennis van drugs (mediaan = 7). De huidige blowers geven zichzelf een hoger cijfer voor hun kennis van drugs, evenals de ooit blowers.

Iets meer dan de helft van de onderzochte jongeren vindt dat zij voldoende informatie hebben over cannabis(gebruik). Ruim een kwart vindt dat ze niet genoeg weten over cannabis. Huidige blowers vinden vaker dat zij voldoende informatie hebben over cannabis, zo ook de mensen die ooit geblowd hebben.

Om meer inzicht te krijgen in de kennis van de jongeren over cannabis, hebben we hen zeven stellingen voorgelegd. De jongeren konden deze stellingen met ja of nee beantwoorden. Bij elk van deze stellingen paste een correct antwoord. Geen van de jongeren weet alle zeven stellingen juist te beantwoorden. Ruim één derde geeft op vijf van de zeven stellingen een correct antwoord. Er is geen verschil tussen de huidige blowers en de niet blowers, ook niet tussen de ooit blowers en de nooit blowers en ten slotte is er ook geen verschil te vinden tussen de dagelijkse en minder dan dagelijkse blowers.

Kijken we naar de afzonderlijke stellingen, dan blijkt de kennis goed op de volgende punten:

- Bijna niemand vindt het verstandig om te blijven blowen als je medicijnen slikt of zwanger bent.
- De overgrote meerderheid vindt niet dat je met een joint problemen oplost. Toch vindt één op de tien dat dit wel het geval is.

Wat minder is het gesteld met de kennis over de volgende punten:

- Ongeveer één op de acht vindt blowen op school of op het werk oké.
- Ongeveer één op de zeven vindt niet dat roken van hasj of wiet schadelijk is voor de gezondheid.

Het slechtst gesteld is het met de kennis over de volgende aspecten:

- Bijna één op de drie vindt niet dat je je voor moet laten lichten over cannabis.
- Eveneens bijna één op de drie vindt niet dat de combinatie alcohol en blowen onverstandig is.
- Evenveel menen dat je hasj en wiet gerust op straat kunt kopen.

Hoewel er op het totale kennisniveau geen verschil is, vinden huidige blowers vaker dat je met een joint problemen oplost en dat blowen op werk of school oké is, en vinden ze minder vaak dat het onverstandig is alcohol te drinken bij het blowen. De ooit-gebruikers vinden ook vaker dat je met een joint problemen oplost en ook vinden ze vaker dat blowen op werk of school oké is. Wanneer alleen naar huidige blowers gekeken wordt, vinden dagelijkse blowers vaker dan andere blowers dat blowen op werk of school oké is.

Wat vinden de jongeren van opvattingen over drugs van anderen?

- Bijna driekwart van de ondervraagde jongeren vindt dat ouders die zeggen dat je geen hasj of wiet moet gebruiken, het beste met je voor hebben.
- Ruim de helft vindt dat je het beste informatie over hasj of wiet kan krijgen van mensen die het zelf gebruikt hebben.
- Rond de veertig procent vindt dat zij met vragen over drugs naar hun mentor toe kunnen.
- Ongeveer één op de drie is het er (helemaal) mee eens dat hun beste vrienden hen alles vertellen dat zij moeten weten over hasj of wiet.
- Jongeren die wel eens geblowd hebben, vinden vaker dat hun beste vrienden hen alles vertellen over drugs wat ze zouden moeten weten dan jongeren die nog nooit geblowd hebben. Ze vinden juist minder vaak dat ouders die zeggen dat je geen hasj of wiet moet gebruiken, het beste met je voor hebben.
- Huidige blowers vinden ook vaker dat hun vrienden alles vertellen over drugs wat ze zouden moeten weten, en vinden minder vaak dat zij met vragen over drugs naar hun mentor kunnen stappen, dan jongeren die niet (meer) blowen.

Informatiebronnen

Om er achter te komen hoe de jongeren aan hun informatie over drugs komen, hebben we hen een lijst voorgelegd met mogelijke informatiebronnen en gevraagd hoeveel informatie zij van elke bron halen (vijf punt schaal, oplopend van niets tot

heel veel). Nemen we als criterium waar de jongeren veel of heel veel informatie vandaan halen, dan ontstaat de volgende lijst:

1. Bijna 50%: voorlichting op school / internet.
2. Ongeveer 40%: voorlichtingsfolders / ouders.
3. Ongeveer 30%: televisie / bibliotheek / vrienden buiten school.
4. Ongeveer 25%: tijdschriften / broers en zussen / medeleerlingen / mentor.
5. Ongeveer 20%: telefoonlijnen over drugs / coffeeshop / hulpverlener buiten school.

Ook hebben we de jongeren gevraagd hoe betrouwbaar zij elke informatiebron vonden (drie punt schaal: niet betrouwbaar, tussenin, wel betrouwbaar). Nemen we als criterium wat de jongeren wel betrouwbaar vonden, dan ontstaat de volgende lijst:

1. Ongeveer 50%: voorlichting op school / bibliotheek / voorlichtingsfolders / ouders.
2. Ongeveer 40%: telefoonlijnen over drugs / televisie / internet.
3. Ongeveer 30%: broers en zussen / mentor / hulpverlener buiten school.
4. Ongeveer 25%: tijdschriften.
5. Minder: coffeeshop / medeleerlingen / vrienden buiten school.

Combineren we beide kenmerken van informatiebronnen, dan komen als belangrijkste en tevens betrouwbare informatiebronnen naar voren: voorlichting op school, voorlichtingsfolders en ouders. Daarnaast is internet belangrijk, maar dit geldt voor de jongeren als iets minder betrouwbare informatiebron. De mentor is niet echt belangrijk en geldt ook niet als heel betrouwbare informatiebron.

Praten over problemen

Een klein deel van de ondervraagde jongeren (4%) zegt met niemand over z'n problemen praten. Ruim een kwart kan dat met één of twee mensen, een op de drie kan met drie tot vijf mensen over problemen praten en een op de drie kan dat met zes of meer mensen.

Met wie kunnen de jongeren over hun problemen praten? Uit het lijstje dat we hun voorlegden ontstaat de volgende rangorde:

1. Bovenaan staan ouders, gevolgd door vrienden van de eigen leeftijd en vriendje/vriendinnetje.
2. Ruim de helft kruist broers/zussen aan.
3. Rond veertig procent noemt neven/nichten, andere familieleden, en vrienden die ouder zijn dan zijzelf.
4. Ongeveer dertig procent noemt leraar en hulpverlener.
5. Slechts één op de tien kruist religieuze voorganger (imam, dominee, pastor, etc.) aan.

De rol van de mentor

Bij de informatiebronnen scoorde de mentor matig bij het verkrijgen van informatie over drugs en schatten de jongeren de mentor als een matige betrouwbare informatiebron over drugs in. En in de paragraaf over de rol van opvattingen van anderen constateerden we dat rond de veertig procent van de jongeren vindt dat zij met vragen over drugs naar hun mentor toe kunnen. Wat betekent dit voor de rol die de mentor zou kunnen spelen bij de aanpak van (problematisch) cannabisgebruik?

Wanneer we de gegevens over de plek die de jongeren aan de mentor toebedelen bij het stellen van vragen over drugs leggen naast de gegevens over informatiebronnen en de gegevens over met wie zij over problemen kunnen praten, dan zien we slechts weinig wederzijds positieve versterking en vooral onderling negatieve beïnvloeding.¹⁸ Een *positieve* samenhang zien we alleen bij jongeren die vinden dat voorlichting op school een betrouwbare informatiebron over drugs is. Zij vinden ook de mentor een betrouwbare informatiebron.

Een *negatieve* samenhang, in de zin van niet naar de mentor toegaan met vragen over drugs, zien we bij jongeren die:

- begeleiders geen betrouwbare bron van informatie over drugs vinden (ouders, broers Familie en of zussen, mentor en hulpverlener).
- Niet met familie, vrienden of begeleider praten over problemen (familie, leraren, vriendje of vriendinnetje, hulpverlener).

Daarnaast blijkt dat

- Jongeren die vinden dat de coffeeshop een betrouwbare bron van informatie is, niet vinden dat zij met vragen over drugs naar hun mentor toe kunnen.

Samengevat blijkt dus dat het niet naar de mentor toestappen met vragen over drugs geen losstaand gegeven is, maar zich vooral voordoet bij jongeren die ook hun familie en andere professionals als minder betrouwbare informatiebronnen over drugs beschouwen en met hen ook niet snel over problemen praten.

Zijn dit nu ook de jongeren die tot de huidige of zelfs dagelijkse blowers behoren? De huidige en dagelijkse blowers onderscheiden zich niet van de overige jongeren in hun bereidheid naar de mentor te gaan. Als uitsluitend gekeken wordt naar de huidige blowers, onderscheiden jongeren die niet bereid zijn naar hun mentor te stappen met vragen over drugs zich van jongeren die dat wel zijn, doordat ze minder vaak vinden dat ze teveel blowen. Ditzelfde verschil wordt gevonden wanneer er alleen gekeken wordt naar de jongeren die ooit geblowd hebben. Binnen de groep dagelijkse blowers wordt dit verschil niet gevonden.

¹⁸ Alle genoemde verbanden zijn significant ($p \leq .05$).

Samenvatting en conclusies

Gemiddeld geven de jongeren zichzelf een 6.8 voor hun kennis over drugs en iets meer dan de helft zegt genoeg informatie over cannabis te hebben. De huidige blowers geven zichzelf een hoger cijfer en vinden ook vaker dat zij voldoende informatie over cannabis hebben. De huidige blowers geven echter niet meer correcte antwoorden op kennisvragen. Het slechtst gesteld is het met kennis over voorlichting over het gebruik van cannabis, de combinatie van alcohol met blowen en het op straat kopen van hasj en wiet. Het grootste deel van de jongeren vindt dat ouders die cannabis afraden het beste met je voor hebben en dat je het beste informatie over cannabis kan krijgen van mensen die het zelf gebruikt hebben. Volgens de jongeren zijn de belangrijkste en tevens betrouwbaarste informatiebronnen over drugs: voorlichting op school, voorlichtingsfolders en ouders. Jongeren kunnen het meeste met hun ouders, met vrienden van de eigen leeftijd en met hun vriendje/vriendinnetje over hun problemen praten. Jongeren die niet snel naar hun mentor toe zouden gaan met vragen over drugs, vinden vaak ook ouders of andere professionals minder betrouwbare informatiebronnen, en met deze mensen ook niet over hun problemen praten. Binnen de groep huidige blowers blijkt hoe minder ze ervan overtuigd zijn dat ze teveel blowen, hoe minder ze geneigd zijn naar de mentor te gaan met vragen over drugs.

REGULERING

In dit hoofdstuk kijken we naar de (zelf)regulering van het cannabisgebruik. We beginnen met de jongeren die nooit cannabis hebben gebruikt. Waarom is dit zo en zijn zij van plan om er alsnog mee te beginnen? Vervolgens zoomen we in op de 'stoppers'. Waarom blowen deze jongeren niet meer? Speelden slechte ervaringen een rol? En zijn zij definitief gestopt met blowen? Daarna gaan we in op de sociale norm rondom blowen. Welke omstandigheden en situaties lenen zich wel en welke juist niet om te blowen? Wanneer vinden de jongeren dat iemand teveel heeft geblowd? In het verlengde hiervan stellen we de vraag aan de orde in hoeverre jongeren van zichzelf vinden dat zij teveel blowen en of zij zichzelf als verslaafd aan cannabis zien. Ten slotte gaan we in op wat de huidige blowers aan hun cannabisgebruik willen veranderen en meer specifiek op de vraag of zij het moeilijk vinden om minder te blowen.

Nooit geblowd

Bijna de helft van de onderzochte jongeren heeft nog nooit cannabis gebruikt. Aan deze jongeren hebben we gevraagd waarom ze nog nooit geblowd hadden.

- Bijna dertig procent zegt dat het *vies of slecht* is om te blowen.
- Ruim twintig procent vindt dat het beter is voor je *gezondheid* om niet blowen.
- Ongeveer twintig procent zegt dat ze er gewoon *geen behoefte* aan hebben om te blowen.
- Andere redenen om niet te blowen zijn dat het niet mag van ouders, het geloof of van anderen, dat anderen vervelend ervan worden, dat het eng is om te blowen, dat het verslavend is en dat het je makkelijker aanzet tot andere drugs.

Op de vraag wat zij vinden van anderen die wel blowen, zegt ruim de helft van de jongeren die (nog) nooit geblowd hebben dat die mensen het zelf moeten weten. Iets minder dan de helft vindt zulke mensen stom, dom of gek waren. Opvallend is dat slechts twee procent vindt dat deze mensen moesten stoppen met blowen.

Verreweg de meeste jongeren die (nog) nooit geblowd hebben, denken dat ze er ook nooit mee zullen beginnen (92%). De overigen denken in de toekomst nog te gaan beginnen, inclusief een enkeling (1%) die denkt dat dit zeker zal gebeuren.

Gestopt met blowen

Aan de jongeren die ooit in hun leven geblowd hebben, maar niet meer in de afgelopen maand, hebben we gevraagd waarom ze gestopt zijn met blowen.

Het meest gegeven antwoord is, dat ze het blowen (één keer) geprobeerd hebben, maar het *niet leuk* vonden. Ongeveer één op de drie stoppers geeft een dergelijk antwoord.

Ruim een kwart van de jongeren die gestopt zijn met blowen zegt dat het gewoon *beter was*, of beter voor de gezondheid.

“Ik weet dat het lichamelijk en geestelijk heel slecht voor je is, je wordt er ook heel slap van en je bent jezelf niet.”

“Het is niet goed voor je gezondheid.”

Rond de tien procent geeft aan dat het was vanwege een *slechte ervaring*.

“Omdat ik een keer op de dam teveel had gerookt en toen viel ik flauw. Dat wil ik nooit meer meemaken want ik zag allemaal gekke dingen.”

Evenveel zeggen dat hun *omgeving* (ouders, familie of vrienden) bezwaar hadden gemaakt tegen hun blowen.

“Het gaf alleen maar problemen thuis en op school, dan moest ik altijd liegen tegen mijn ouders.”

“Omdat het moet van m'n vriendin”

Als andere redenen om te stoppen met blowen noemen de jongeren: in verband met school, werk of sport of omdat ze er niet stoned van werden.

“Ben wel gestopt maar dat is voor mijn school prestaties.”

“Omdat ik niet stoned werd.”

Tenslotte zeggen enkele van deze jongeren (8%) dat ze niet gestopt zijn, maar erg weinig blowen.

Aan de jongeren die de afgelopen maand niet meer geblowd hadden vroegen we ook of ze ooit een slechte ervaring hadden gehad met blowen. Ruim de helft van hen zegt dat dit niet het geval was. Kennelijk zijn slechte ervaringen dus geen voorwaarde om te stoppen. Slechts een klein deel van de stoppers noemt expliciet vervelende lichamelijke ervaringen (6% misselijkheid of duizeligheid en ook 6% verwardheid of paranoia). Een kwart van de jongeren brengt andere ervaringen naar voren, zoals van school geschorst worden en teveel geblowd hebben.

Bijna tweederde van deze jongeren denkt dat ze definitief gestopt zijn met blowen (62%). Van de rest denkt de ene helft dat dit waarschijnlijk wel (21%) en de andere helft waarschijnlijk niet (18%) het geval is.

Wanneer beter niet of juist wel blowen?

Op de (open) vraag in welke situaties je beter niet kunt blowen, geeft de helft van de jongeren spontaan aan, dat je beter niet kunt blowen wanneer je lijdt onder *psychisch of lichamelijk ongemak*.

“Als je zwanger bent.”

“Als je verdrietig bent.”

Als andere belangrijke situaties noemen de jongeren: als je moet *werken*, naar *school* moet, je nog in het *verkeer* moet begeven of een *afspraak* hebt. Bij elkaar worden dit soort situaties door iets minder dan een kwart van de jongeren genoemd.

“Als je moet rijden, als je een sollicitatie gesprek hebt.”

“Tijdens schooltijd.”

Verder zegt zeven procent dat je niet moet blowen in combinatie met *alcohol*.

Op de (open) vraag in welke situaties je juist wel kan blowen, antwoordt het merendeel: als je je wilt *ontspannen* en/of voor de *gezelligheid*.

“Als je gezellig met je vrienden buiten bent.”

“Als je wilt chillen enzo.”

Eén op de zes vindt dat je juist goed kan blowen als je je *al lekker* voelt.

“Als je blij bent.”

“Wanneer je je heel gelukkig voelt.”

Iets minder jongeren zeggen daarentegen dat je goed kan blowen als je je *niet lekker* voelt.

“Als je gestressed bent.”

“Als je ruzie hebt.”

Ten slotte geeft één op de acht als antwoord dat je nooit moet blowen, terwijl een kleine minderheid vindt dat blowen altijd prettig is.

Teveel blowen?

De jongeren vinden gemiddeld dat iemand teveel heeft geblowd bij elf joints, maar dit hoge gemiddelde wordt door enkele extreme uitschieters naar boven getrokken. Daarom kunnen we beter naar de doorsnee (= mediaan) kijken en die ligt bij drie joints. Er is echter, zoals gezegd, een deel dat de grens veel hoger legt (ruim 10% legt het maximum bij 10 joints of meer). Daar staat een klein deel van de jongeren (3%) tegenover die vinden dat je bij nul joints al teveel hebt geblowd: zij menen dat elke joint er eentje teveel is. Bijna zeventig procent van de huidige blowers vindt niet dat je bij drie joints teveel hebt geblowd. Zes procent van de huidige blowers gaat over zijn/haar eigen aangegeven grens heen.

Ongeveer één op de drie huidige blowers vindt van zichzelf dat hij/zij teveel of zelfs veel teveel blwt. Deze groep bestaat voor het grootste deel uit dagelijkse blowers.

Verslaafd

Ongeveer één op de zes huidige blowers (17%) vindt zichzelf verslaafd aan blowen. Deze groep onderscheidt zich enkel door het dagelijkse blowen, wat bijna driekwart van hen doet.

Veranderen van gebruik

Van de huidige blowers wil ongeveer zestig procent niets aan het eigen blowgedrag veranderen. Eén op de acht wil minder gaan blowen, en evenveel zeggen te willen stoppen met blowen.

“Ja, nee kunnen zeggen als iemand het aanbiedt.”

“Ja, dat ik het minder zou doen.”

Een klein deel (6%) zegt het eigen blowgedrag al veranderd te hebben, meestal doordat zij minder zijn gaan blowen.

De rest van de huidige blowers wil andere dingen veranderen, zoals betere joints leren draaien, de leeftijdsgrens wijzigen, vaker blowen en de reactie van anderen veranderen.

“Beter draaien.”

“Dat je ogen niet zo klein en rood worden maar dat je wel vrolijk wordt.”

Minder blowen

Iets meer dan de helft van de huidige blowers zegt het helemaal niet moeilijk te vinden om minder te gaan blowen. Een kwart vindt het een klein beetje lastig en de anderen vinden het lastig of zelfs heel moeilijk. De jongeren die het heel moeilijk vinden om minder te gaan blowen, blowen uitsluitend dagelijks of een paar keer per week. De jongeren die het lastig vinden, blowen voor een groot deel (bijna driekwart) dagelijks. Over alle blowende jongeren kan gezegd worden dat hoe vaker ze blowen, hoe moeilijker het hen lijkt om het blowen te minderen. Ook blijken de jongeren die zichzelf verslaafd vinden aan het blowen, het lastiger te vinden om te minderen. De jongeren die denken dat het lastiger is om minder te gaan blowen, vinden ook vaker dat ze teveel blowen.

Samenvatting

De jongeren die nog nooit geblowd hebben, geven als belangrijkste reden dat zij het vies of slecht vinden, gevolgd door gezondheidsoverwegingen. De meeste van deze jongeren zijn onverschillig over de blowende jongeren, een groot deel vindt de blowers stom, dom of gek. Slechts een heel klein deel vindt dat ze moeten stoppen. De meeste jongeren die nooit geblowd hebben, denken dat dit zo zal blijven.

De jongeren die gestopt zijn met blowen hebben als belangrijkste reden hiervoor dat blowen niet leuk is. Minder dan de helft van de stoppers zegt ooit een slechte ervaring met blowen te hebben gehad. Twee derde van deze jongeren denkt definitief te zijn gestopt.

De helft van alle onderzochte jongeren zegt dat je beter niet kunt blowen wanneer je lijdt onder psychisch of lichamelijk ongemak. Een groot deel vindt dat je juist wel kan blowen als je je wilt ontspannen of voor de gezelligheid.

De helft van de jongeren vindt dat je bij drie joints of minder teveel hebt geblowd. Daar staat tegenover dat slechts dertig procent van de blowende jongeren dit vindt. De jongeren die vinden dat zij teveel blowen, bestaat voor het grootste deel uit dagelijkse blowers. Eén op de zes jongeren vindt zichzelf verslaafd aan het blowen. Veertig procent van de huidige blowers wil iets aan het eigen blowgedrag veranderen, hiervan wil een kwart minder gaan blowen of stoppen. Iets minder dan de helft van de blowende jongeren lijkt het een beetje tot heel lastig om minder te gaan blowen. De jongeren die dit moeilijk lijkt, blowen voor het overgrote deel dagelijks of een paar keer per week.

SAMENVATTING EN CONCLUSIES

Het belangrijkste onderwerp van dit onderzoek is cannabisgebruik onder jongeren uit voortgezet speciaal onderwijs en de centrale vraag is of en hoe het cannabisgebruik op een positieve manier beïnvloed kan worden. Tot nu toe was bekend dat het cannabisgebruik bij jongeren hoger is in het voortgezet speciaal onderwijs dan in het normale voortgezet onderwijs, hoger bij spijbelopvangprojecten dan in het speciaal onderwijs en ten slotte het hoogst bij jongeren in de jeugdhulpverlening en bij zwerfjongeren.

Het onderzoek is verricht door middel van een schriftelijke vragenlijst onder jongeren die een VSO-ZMOK school of opvangproject voor leerlingen in Amsterdam bezochten. In maart en april 2003 werden 294 vragenlijsten ingevuld, waarvan er **280** voldoende betrouwbaar waren voor verdere analyse. Het grootste deel van de jongeren is tussen de 13 en 16 jaar oud, de jongeren zijn in doorsnee 15 jaar, en verschillen hierin niet van de scholieren uit Antenne Amsterdam 2002. Zestig procent is jongen en veertig procent meisje. Verhoudingsgewijs zijn er meer jongens dan bij hun leeftijdsgenoten. De grootste etnische groep is Surinaams, gevolgd door autochtone Nederlanders en Marokkanen. Vergeleken met leeftijdsgenoten zitten in deze groep veel minder autochtone jongeren en veel meer Surinamers. Minder dan de helft van de jongeren woont bij beide ouders, een groot deel woont bij één ouder. De jongeren gaan vaker uit dan hun leeftijdsgenoten, een kwart gaat elke week of vaker uit.

Twee derde van de jongeren heeft wel eens tabak gerookt, de helft ook in het afgelopen jaar en veertig procent in de afgelopen maand. Een op de drie jongeren rookt dagelijks. Driekwart van de jongeren heeft wel eens alcohol gedronken. Vergeleken met hun leeftijdsgenoten hebben deze jongeren meer gerookt, meer gedronken en meer andere drugs dan cannabis gebruikt, ook al komt dit laatste niet veel voor.

Aard en omvang van het cannabisgebruik

De onderzochte jongeren blowen, vergeleken met hun leeftijdsgenoten, vaak. 51% heeft ooit geblowd, en 32% heeft in de afgelopen maand geblowd en is dus huidige blower. Van alle jongeren rookt 11% dagelijks cannabis. In doorsnee roken de

huidige blowers twee joints per keer. Surinaamse jongeren zijn vaker huidige blowers dan andere jongeren, Marokkaanse jongeren zijn daarentegen minder vaak huidige blowers en Westerse jongeren zijn vaker huidige blowers dan niet Westerse jongeren. Huidige blowers zijn gemiddeld ouder dan niet blowers.

De jongeren blowen het vaakst op straat, daarna thuis of met vrienden. Er wordt weinig in de coffeeshop geblowd, wat niet heel verrassend is aangezien deze groep voor het overgrote deel jonger is dan achttien jaar.

De huidige blowers uit deze groep kopen vaker dan hun Amsterdamse leeftijdsgenoten hun eigen cannabis. Per maand geven ze daar zo'n 20 euro aan uit. Ze blowen meestal liever wiet dan hasj.

Een derde van de huidige blowers vindt van zichzelf dat ze teveel of zelfs veel te veel blowen. Deze groep bestaat voornamelijk uit dagelijkse blowers. Zeventien procent van de huidige blowers vindt zichzelf verslaafd, hiervan blowt ruim driekwart dagelijks. Iets minder dan de helft van de huidige blowers vindt het een klein beetje tot heel lastig om minder te gaan blowen.

De huidige blowers vinden vaker dan de andere jongeren vinden dat je met een joint problemen oplost, dat blowen op werk of op school oké is, en dat het geen probleem is om alcohol samen met cannabis te gebruiken.

De sociale context van het cannabisgebruik

Het grootste deel van de jongeren besteedt veel tijd met vrienden. Maar toch brengt iets meer dan tien procent minder dan twee dagen per week door met vrienden.

De meeste jongeren besteden veel tijd aan televisie kijken en muziek luisteren of maken. Zij zouden *meer* tijd willen besteden aan sport, vrienden en vriendinnen en op straat hangen. De huidige blowers besteden meer tijd dan de andere jongeren aan muziek, rondhangen op straat en thuis zitten met vrienden. Ze zouden *minder* tijd willen besteden aan school en huiswerk. De huidige blowers zouden *meer* tijd willen besteden aan vrienden of vriendinnen, sport en aan thuis of met familie zijn, maar *minder* tijd aan school en huiswerk en aan thuis of met familie zijn.

Dagelijks blowende jongeren hebben minder vaak dan andere jongeren een internetaansluiting thuis tot hun beschikking. Huidige blowers maken vaker dan de andere jongeren gebruik van internet op school en in de coffeeshop en minder vaak in internetcafés.

Wanneer naar de totale groep onderzochte jongeren wordt gekeken, blijkt dat ouders over het algemeen meer invloed hebben dan leeftijdsgenoten. Maar bij de huidige blowers is de invloed van leeftijdsgenoten groter dan die van de ouders. Daar komt

bij dat de huidige blowers veel meer blowende vrienden hebben dan de andere jongeren. Verder blijkt dat de ouders van de huidige blowers vaker alcohol drinken, sigaretten roken en blowen.

Voorlichting en preventie

De jongeren geven zichzelf gemiddeld iets minder dan een zeven voor hun eigen kennis over drugs, en iets meer dan de helft zegt voldoende informatie te hebben over cannabis. De huidige blowers geven zichzelf een hoger cijfer, en vinden ook vaker dat zij voldoende informatie hebben over hasj en wiet. Binnen de groep huidige blowers blijkt hoe minder ze ervan overtuigd zijn dat ze teveel blowen, hoe minder ze geneigd zijn naar de mentor te gaan met vragen over drugs.

De jongeren halen de meeste informatie over drugs van voorlichting op school of internet. Daarna komen voorlichtingsfolders en informatie van ouders, gevolgd door televisie, de bibliotheek en vrienden buiten school. Een kwart of minder van hun informatie halen ze uit tijdschriften, van broers en zussen, medeleerlingen, hun mentor, telefoonlijnen over drugs, de coffeeshop en een hulpverlener buiten school.

De jongeren noemen voorlichting op school, informatie uit de bibliotheek, voorlichtingsfolders en ouders de meest betrouwbare informatiebronnen. Daarna komen telefoonlijnen over drugs, televisie en internet, gevolgd door broers en zussen, hun mentor en een hulpverlener buiten school. Een kwart of minder van de jongeren noemt tijdschriften, de coffeeshop, medeleerlingen en vrienden buiten school betrouwbaar.

Wanneer gekeken wordt naar de combinatie van gebruik en betrouwbaarheid, dan zijn de beste informatiebronnen over drugs: voorlichting op school, voorlichtingsfolders en ouders. Internet speelt wel een belangrijke rol, maar wordt door de jongeren niet gezien als een heel betrouwbare informatiebron.

Gevraagd naar met welke mensen zij over hun problemen kunnen praten, noemen de meeste jongeren hun ouders. Anderen die hier een belangrijke rol in spelen zijn vrienden van de eigen leeftijd en hun vriendje of vriendinnetje.

Opvallend is dat weinig jongeren informatie over drugs bij hun mentor halen, en bovendien wordt deze vaak niet gezien als een betrouwbare informatiebron. Ongeveer veertig procent van de jongeren zegt dat zij met vragen over drugs naar hun mentor toe kunnen. Jongeren die dit niet vinden beschouwen vaak ook hun familie of professionals niet als betrouwbare informatiebron over drugs en zullen ook niet snel met hen over problemen praten. De huidige blowers die vinden dat zij teveel blowen, zijn sneller geneigd naar hun mentor toe te stappen met vragen over drugs dan huidige blowers die dit niet vinden.

Regulering

Als belangrijkste positieve kanten van cannabisgebruik noemen de jongeren ontspanning en afleiding, en het lekker en leuk vinden ervan. Een kwart weet geen enkele prettige kant te noemen, doorgaans omdat ze zelf niet blowen. Als belangrijkste negatieve aspecten noemen ze dat het slecht is voor je gezondheid en dat het verslavend werkt. Daarna volgen draaierigheid, misselijkheid, slechte concentratie en slaperigheid. De jongeren die nog nooit geblowd hebben, geven als belangrijkste reden dat ze het vies of slecht vinden, gevolgd door gezondheidsoverwegingen of dat het verslavend werkt. De jongeren die gestopt zijn met blowen geven als belangrijkste reden hiervoor dat ze het niet leuk vinden en slechts één of een paar keer geprobeerd hebben.

Van de jongeren die gestopt zijn met blowen, zegt meer dan de helft dat zij nog nooit een slechte ervaring met blowen hebben gehad. Tien procent van deze jongeren zegt dat zij gestopt zijn vanwege een slechte ervaring. Van de huidige blowers zegt zestig procent dat zij wel eens een slechte ervaring met blowen hebben gehad.

De helft van de jongeren zegt dat je beter niet kunt blowen wanneer je last hebt van psychisch of lichamelijk ongemak. Als andere omstandigheden noemen ze: als je moet werken, naar school moet, je nog in het verkeer moet begeven of een afspraak hebt. Een klein deel zegt uit zichzelf dat je niet moet blowen in combinatie met alcohol. Als situaties waarin juist wel geblowd kan worden, noemen de meeste van de jongeren: als je je wilt ontspannen of voor de gezelligheid. Een aantal geeft aan dat je nooit moet blowen, en een kleine minderheid zegt dat je altijd kan blowen.

De helft van de totale groep jongeren vindt dat je bij maximaal drie joints teveel hebt geblowd. Van de huidige blowers legt echter slechts dertig procent hier de grens. Zes procent van deze huidige blowers blowt per keer meer dan het aantal joints dat ze zelf teveel vinden.

Van de huidige blowers wil veertig procent iets aan zijn of haar eigen blowgedrag veranderen. Een kwart zou minder willen gaan blowen of er zelfs mee willen stoppen. Zes procent zegt het eigen blowgedrag al veranderd te hebben, meestal door minder te zijn gaan blowen. Bijna de helft van de blowende jongeren lijkt het lastig tot heel moeilijk om te stoppen met blowen. Een groot deel hiervan blowt dagelijks of een paar keer per week. Hoe vaker je blowt, hoe moeilijker het je lijkt om te stoppen met blowen. De jongeren die zichzelf verslaafd vinden, lijkt het ook lastiger om te stoppen met blowen. En ten slotte vinden jongeren die het lastig lijkt te stoppen ook vaker dat ze teveel blowen.

Conclusies

Het percentage huidige blowers uit onderhavig onderzoek komt overeen met de landelijke cijfers uit 1997 over jongeren in spijbelprojecten. Vergeleken met hun Amsterdamse leeftijdsgenoten blowen de jongeren uit dit onderzoek echter veel vaker. Elf procent blowt dagelijks.

De huidige blowers roken hun joint vooral op straat, maar ook thuis en bij vrienden. Deze jongeren besteden dan ook meer tijd aan rondhangen op straat en thuis zitten met vrienden dan anderen. Om het blowen van deze jongeren te verminderen, zouden ze *minder* tijd moeten besteden aan het rondhangen op straat en aan het thuis zitten met vrienden, en *meer* tijd aan sport.

Bij de informatiebronnen over drugs spelen voorlichting op school, voorlichtingsfolders en ouders de belangrijkste rol spelen. Deze drie bronnen worden door het grootste deel van de jongeren tevens als betrouwbaar bestempeld. Internet speelt ook een belangrijke rol, maar de jongeren zien dit kanaal echter niet als echt betrouwbaar.

Bij het over problemen kunnen praten spelen ouders een belangrijke rol. Bij de niet blowende jongeren hebben ouders meer invloed dan leeftijdsgenoten, maar bij de blowende jongeren hebben de leeftijdsgenoten juist weer meer invloed dan de ouders. Toch is het zo dat de ouders van blowende jongeren significant vaker alcohol drinken, tabak roken en cannabis roken.

Opvallend is dat de jongeren niet gauw de neiging hebben om naar de mentor toe te stappen met vragen over drugs, en ze zien deze persoon ook niet als erg betrouwbaar. Informatie over drugs halen ze ook niet vaak bij de mentor vandaan. Of de jongeren blowen of niet heeft geen invloed op hun bereidheid om naar de mentor toe te gaan met vragen over drugs.

Persoonlijke slechte ervaringen spelen kennelijk geen belangrijke rol bij het stoppen of doorgaan met blowen.

Wanneer internet wordt ingezet om het blowen te verminderen of te stoppen, moet met het betrouwbaarheidsprobleem rekening gehouden worden. Daarbij komt dat met name de dagelijkse blowers vaak thuis geen toegang tot het internet hebben. Een alternatief zou (nog) meer gebruikmaking van internet op school kunnen zijn.

Tabellen

Tabel 2.1 Weggebleven van school in de afgelopen 30 dagen

Omdat ik ziek was	
Geen enkele dag	43%
1 of 2 dagen	34%
3 of 4 dagen	14%
5 of 6 dagen	4%
meer dan 6 dagen	6%
Totaal ziek geweest	57%
Omdat ik spijbelde	
Geen enkele dag	78%
1 of 2 dagen	12%
3 of 4 dagen	4%
5 of 6 dagen	2%
meer dan 6 dagen	4%
Totaal gespijbelde	22%
Om een andere reden	
Geen enkele dag	55%
1 of 2 dagen	31%
3 of 4 dagen	9%
5 of 6 dagen	1%
meer dan 6 dagen	5%
Totaal weggebleven om andere reden	45%

Tabel 3.1 Etniciteit respondenten

	Geboorteland	Geboorteland vader	Geboorteland moeder	Etniciteit
Nederland	71%	26%	34%	21%
Suriname	9%	28%	25%	30%
Antillen/Aruba	4%	5%	4%	6%
Turkije	2%	6%	6%	6%
Marokko	7%	17%	16%	17%
Overig Westers	2%	6%	3%	6%
Overig niet-Westers	5%	11%	11%	13%
Weet niet	1%	2%	1%	2%
Westers	73%	37%	33%	28%
Niet-Westers	27%	63%	68%	72%

Tabel 3.2 Woonsituatie en werk respondenten

Woonsituatie	6 %
Zelfstandig, alleen op kamers	43%
Bij één ouder/opvoeder	41%
Bij twee ouders/opvoeders	3%
Bij tante/oom	2%
Bij oma/opa	2%
In een leefgroep	2%
Samen met anderen	2%
Anders	
Betaalde baan?	
Ja	21%
Nee	79%

Tabel 3.3 Verder leren na huidige opleiding?

Ja, zeker wel	71%
Ja, waarschijnlijk wel	22%
Nee, waarschijnlijk niet	4%
Nee, zeker niet	3%

Tabel 3.4 Uitgaansgedrag

	Wietwijs 2003	Antenne 2002	p
Thuisblijver	30%	51%	****
Gelegenheidsstapper	45%	17%	
Vaste stapper	25%	32%	

Tabel 3.5 Tabaksgebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit gebruikt	64%	47%	****
Laatste jaar gebruikt	53%	32%	****
Laatste maand gebruikt	43%	22%	****
Dagelijks	74%		
Een paar keer per week	8%		
Alleen in het weekend	3%		
Af en toe; bij gelegenheden	16%		
Gem. aantal sigaretten per dag (sd)	9.3 (7.1)		
Mediaan	7.5		

Tabel 3.6 Alcoholgebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	77%	66%	****
In het laatste jaar	71%	57%	****
In de laatste maand	51%	39%	****

Tabel 3.7 XTCgebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	9%	3%	****
In het laatste jaar	7%	1%	****
In de laatste maand	3%	<0.5%	****

Tabel 3.8 Cocaïnegebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	3%	1%	****
In het laatste jaar	3%	1%	*
In de laatste maand	1%	<0.5%	n.s.

Tabel 3.9 Amfetaminegebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	6%	2%	****
In het laatste jaar	4%	1%	****
In de laatste maand	1%	0.5%	n.s.

Tabel 3.10 Paddogebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	12%	3%	****
In het laatste jaar	8%	2%	****
In de laatste maand	3%	1%	*

Tabel 3.11 Herbal XTC-gebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	3%	2%	n.s.
In het laatste jaar	1%	1%	n.s.
In de laatste maand	1%	<0.5%	n.s.

Tabel 3.12 GHB-gebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	2%	<0.5%	n.s.
In het laatste jaar	1%	0%	n.s.
In de laatste maand	0%	0%	niet uitgevoerd

Tabel 3.13 Crackgebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	1%	1%	n.s.
In het laatste jaar	1%	1%	n.s.
In de laatste maand	1%	1%	n.s.

Tabel 3.14 Heroïnegebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	2%	1%	*
In het laatste jaar	2%	1%	n.s.
In de laatste maand	1%	<0.5%	n.s.

Tabel 3.15 Valiumgebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	<0.5%	2%	*
In het laatste jaar	<0.5%	1%	n.s.
In de laatste maand	<0.5%	<0.5%	n.s.

Tabel 4.1 Cannabisgebruik

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ooit in je leven	51%	27%	****
In het laatste jaar	43%	21%	****
In de laatste maand	32%	15%	****

Tabel 4.2 Gemiddeld aantal joints per leeftijd

	Gemiddelde	Mediaan	N	St. dev.
12	2.5	2.5	2	.71
13	2.5	2.5	4	.58
14	4.1	4.1	16	7.05
15	3.3	3.3	38	3.32
16	3.9	3.9	24	3.95
17	4.0	4.0	2	2.83
19	1.0	1.0	1	0.0

Tabel 4.3 Percentage cannabisgebruikers per leeftijd

	Ooit gebruikers	Afgelopen jaar	Huidige gebruikers	Totale N
10	0%	0%	0%	1
11	0%	0%	0%	2
12	38%	38%	25%	8
13	27%	23%	17%	30
14	40%	35%	27%	68
15	64%	52%	39%	95
16	71%	60%	52%	48
17	60%	50%	20%	10
18	33%	0%	0%	3
19	50%	50%	50%	2

Tabel 4.4 Hoe vaak gebruik je hasj of wiet?

	% van totaal	% van huidige gebruikers	Antenne 2002 % van huidige gebruikers	p
Dagelijks	11%	33%	15%	****
Een paar keer per week	6%	20%	23%	
Alleen in het weekend	4%	13%	20%	
Af en toe; bij gelegenheden	11%	34%	43%	

Tabel 4.5 Waar gebruik je je hasj of wiet meestal?

Thuis	24%
Bij vrienden/kennissen	18%
In een coffeeshop	5%
Op straat	45%
Op feestjes	5%
Elders	3%

Tabel 4.6 Met wie gebruik je meestal hasj of wiet?

Als ik alleen ben	6%
Met vast vriendje/vriendinnetje	17%
Met vrienden/vriendinnen	77%

Tabel 4.7 Wanneer blowt men?

	's ochtends	's middags	's avonds	's nachts
Nooit	46%	7%	2%	29%
Soms	40%	44%	28%	41%
Regelmatig	6%	19%	17%	5%
Meestal	6%	23%	34%	13%
Altijd	3%	7%	19%	13%

Tabel 4.8 Koop of krijg je meestal je hasj of wiet?

	WietWijs 2003	Antenne 2002	p
Ik koop het meestal	36%	16%	****
Ik krijg het meestal	20%	47%	
Ik koop en ik krijg het aangeboden	43%	33%	
Ik kweek mijn eigen wiet	1%	4%	

Tabel 4.9 Waar koop je meestal je hasj of wiet?

Bij vrienden/kennissen	20%
In een coffeeshop	75%
Bij een thuisdealer	1%
Op straat	3%
06-dealer	1%

Tabel 4.10 Waar krijg je meestal je hasj of wiet?

Bij vrienden/kennissen	59%
In een coffeeshop	35%
Bij een thuisdealer	1%
Op straat	1%
Op school	3%
Ik kweek het zelf	1%

Tabel 4.11 Uitgaven per maand aan cannabis

Minder dan 10 euro	19%
10 tot 25 euro	33%
25 tot 50 euro	14%
50 tot 100 euro	13%
100 tot 200 euro	2%
200 euro of meer	20%
Gemiddeld (sd)	43.0 (75.4)
Mediaan	20.0

Tabel 4.12 Voorkeur hasj of wiet

Liever hasj	15%
Liever wiet	59%
Maakt me niet uit	25%

Tabel 5.1 Hoe vaak per week ben je met je vrienden?

Elke dag	52%
3-6 dagen	32%
1-2 dag(en)	12%
Minder dan 1 dag	4%

Tabel 5.2 Aantal uren per week dat men besteedt aan:

	Totaal	Mediaan	M	V	p
Televisie kijken	12.6	6	12.8	13.0	n.s.
Muziek	13.1	4	8.7	20.2	***
Sporten	4.7	2	6.1	2.6	***
Computeren	7.4	3	8.4	6.1	n.s.
Winkelen	3.0	2	2.6	3.5	n.s.
Rondhangen op straat	7.1	3	8.4	5.4	*
Thuis zitten met vrienden/vriendinnen	5.7	2	4.9	7.2	n.s.

Tabel 5.3 Hebben jullie thuis internet en hoe vaak zit je op het internet?

Ja, voor mezelf	25%
Ja, deel ik met anderen	40%
Nee	35%
Dagelijks	46%
Een paar keer per week	22%
1 keer per week	8%
Een paar keer per maand	8%
Minder vaak	4%
(Bijna) nooit	13%

Tabel 5.4 Heb je in de afgelopen maand op de volgende plekken op het internet
gezet?

Thuis	75%
School	78%
Bibliotheek	13%
Internetcafé	21%
Bij vrienden	52%
Coffeeshop	7%

Tabel 5.5 Stellingen m.b.t. invloed van ouders en peers

Mijn ideeën over alcoholgebruik zijn hetzelfde als die van mijn ouders	44%
Mijn vrienden en ik zijn het niet eens over alcoholgebruik	35%
Mijn vrienden hebben meer invloed dan mijn ouders op mijn ideeën over alcoholgebruik	27%
Het maakt mij niks uit wat mijn ouders vinden van mijn vast vriendje/vriendinnetje	55%
Ik vind het heel belangrijk dat mijn vrienden mijn vast vriendje/vriendinnetje mogen	63%
De mening van mijn vrienden over mijn vast vriendje/vriendinnetje vind ik belangrijker dan die van mijn ouders	31%
Invloed van ouders	
0	5%
1	20%
2	33%
3	28%
4	14%
Invloed van peers	
0	6%
1	35%
2	35%
3	17%
4	6%

Tabel 5.6 Hoeveel van je vrienden blowen?

Allemaal	8%
De meesten (meer dan de helft)	22%
Ongeveer de helft	19%
Een paar (minder dan de helft)	24%
Niemand	28%

Tabel 5.7 Gebruik van ouders

	Tabak	Alcohol	Cannabis	Andere drugs dan cannabis
Nee, nooit	41%	35%	83%	93%
Ja, af en toe	14%	49%	8%	4%
Ja, vaak	16%	8%	4%	1%
Ja, dagelijks	29%	9%	6%	3%

Tabel 6.1 Ik heb alle informatie over hasj of wiet die ik nodig heb

Helemaal niet mee eens	13%
Niet mee eens	13%
Tussenin	19%
Mee eens	22%
Helemaal mee eens	33%

Tabel 6.2 Kennis over hasj of wiet

Met een joint los je problemen op	10%
Blowen op school of op je werk is oké	13%
Sommige soorten hasj of wiet zijn sterk. Laat je daarom goed voorlichten	70%
Het is onverstandig om alcohol te drinken bij het blowen	69%
Als je medicijnen slikt of zwanger bent, kun je gewoon blijven blowen	5%
Roken van hasj of wiet is schadelijk voor je gezondheid	86%
Hasj of wiet kun je gerust op straat kopen	30%
Kennis	
0	1%
1	1%
2	9%
3	15%
4	36%
5	37%

Tabel 6.3 Mijn beste vrienden vertellen me alles over hasj of wiet dat ik moet weten

Helemaal niet mee eens	25%
Niet mee eens	24%
Tussenin	19%
Mee eens	14%
Helemaal mee eens	18%

Tabel 6.4 De beste informatie over hasj of wiet komt van mensen die het zelf hebben gebruikt

Helemaal niet mee eens	12%
Niet mee eens	10%
Tussenin	23%
Mee eens	19%
Helemaal mee eens	37%

Tabel 6.5 Ouders die je vertellen dat je geen hasj of wiet moet gebruiken, hebben het beste met je voor

Helemaal niet mee eens	6%
Niet mee eens	3%
Tussenin	8%
Mee eens	22%
Helemaal mee eens	61%

Tabel 6.6 Met vragen over drugs kan ik naar mijn mentor toe

Helemaal niet mee eens	20%
Niet mee eens	14%
Tussenin	24%
Mee eens	17%
Helemaal mee eens	25%

Tabel 6.7 Waar halen de jongeren hun informatie over drugs vandaan?

	niks	beetje	tussenin	veel	heel veel
Telefoonlijnen over drugs	69%	6%	5%	12%	8%
Coffeeshop	52%	16%	14%	9%	9%
Televisie	20%	28%	21%	18%	13%
Internet	27%	15%	12%	21%	25%
Bibliotheek	43%	12%	13%	14%	18%
Tijdschriften	35%	20%	20%	16%	8%
Voorlichting op school	23%	16%	17%	25%	20%
Voorlichtingsfolders	29%	14%	16%	22%	19%
Andere leerlingen op school	29%	24%	19%	15%	13%
Ouder(s)/opvoeder(s)	30%	15%	17%	22%	16%
Broer/zussen	48%	14%	13%	12%	13%
Vrienden buiten school	27%	22%	18%	18%	15%
Mentor	41%	17%	18%	14%	9%
Hulpverlener buiten school	58%	8%	13%	12%	9%

Tabel 6.8 Oordeel over betrouwbaarheid van informatiebronnen

	Niet betrouwbaar	Tussenin	Wel betrouwbaar
Telefoonlijnen over drugs	31%	30%	39%
Coffeeshop	48%	32%	20%
Televisie	19%	43%	39%
Internet	21%	35%	44%
Bibliotheek	17%	29%	54%
Tijdschriften	32%	45%	23%
Voorlichting op school	18%	28%	53%
Voorlichtingsfolders	20%	30%	50%
Andere leerlingen op school	46%	37%	13%
Ouder(s)/opvoeder(s)	19%	32%	50%
Broers/zussen	30%	36%	34%
Vrienden buiten school	42%	43%	15%
Mentor	28%	37%	35%
Hulpverlener buiten school	35%	33%	33%

Tabel 6.9 Met hoeveel mensen kunnen de jongeren over hun problemen praten?

Niemand	4%
1 tot 2	29%
3 tot 5	34%
6 of meer	34%

Tabel 6.10 Met wie kunnen de jongeren over hun problemen praten?

Ouder(s)/opvoeder(s)	70%
Broers/zussen	54%
Neven/nichten	46%
Andere familieleden	41%
Leraar	31%
Religieuze voorgangers (imam, dominee, pastor, etc)	9%
Vriendje/vriendinnetje	58%
Vrienden van jouw leeftijd	62%
Vrienden die ouder zijn dan jij	46%
Hulpverlener	28%

Tabel 7.1 Denk je dat het moeilijk is om minder te gaan blowen?

Ja, heel moeilijk	8%
Ja, lastig	12%
Ja, een klein beetje lastig	26%
Nee, helemaal niet moeilijk	54%

Tabel 7.2 Vind je dat je teveel blowt?

Ja, veel te veel	8%
Ja, iets te veel	25%
Nee, helemaal niet te veel	67%

Tabel 7.3 Waarom heb je nog nooit geblowd?

Gewoon, geen behoefte aan	21%
Vanwege gezondheid	22%
Het is slecht, vies	29%
Door ouders, anderen of geloof	9%
Het is verslavend	9%
Zet je makkelijker aan tot andere drugs	2%
Ik vind de invloed op anderen vervelend	5%
Het is eng	5%
Ik weet het niet	2%
Anders	3%

Tabel 7.4 Wat vind je van anderen die wel blowen?

Het is hun zaak, maakt me niet uit	51%
Stom, dom, gek	48%
Dat ze moeten stoppen	2%

Tabel 7.5 Denk je dat je nog gaat beginnen met blowen?

Ja, zeker wel	1%
Ja, waarschijnlijk wel	7%
Nee, waarschijnlijk niet	92%

Tabel 7.6 Waarom ben je gestopt met blowen?

Een paar keer gedaan, vond er niks aan	31%
Voor school, werk, sport	5%
Gewoon, beter, gezondheid	26%
Vanwege ouders, familie, vrienden	10%
Anderen zeiden dat stoppen beter was	5%
Blow heel weinig	8%
Slechte ervaring	10%
Niet stoned geworden	3%
Anders	3%

Tabel 7.7 Heb je wel eens een slechte ervaring gehad met blowen? (stoppers)

Geen	56%
Misselijkheid, duizeligheid	6%
Verwardheid, paranoia	6%
Anders, onduidelijk	25%
Weet niet	6%

Tabel 7.8 Denk je dat je definitief gestopt bent met blowen?

Ja, zeker wel	62%
Ja, waarschijnlijk wel	21%
Nee, waarschijnlijk niet	18%

Tabel 7.9 In welke situaties kun je beter niet blowen?

Geen, weet niet	8%
Werk, school, verkeer, als je afspraken hebt	23%
In combinatie met alcohol	7%
Bij psychisch of lichamelijk ongemak	50%
Anders, onduidelijk	7%
Alle situaties	6%

Tabel 7.10 In welke situaties kun je juist wel blowen?

Als je je wilt ontspannen, voor de gezelligheid	20%
Als je je al prettig voelt	16%
Als je je niet prettig voelt	13%
Als de dokter het voorschrijft, bij ziekte	2%
Als je je verveelt	1%
Als je al echt verslaafd bent	<0.5%
Altijd	3%
Nooit	13%
Ik weet het niet, ik blow niet zelf	9%
Als je alleen bent, zonder ouders	19%
Anders	3%

Tabel 7.11 Wanneer heeft iemand teveel geblowd?

Aantal joints	
Gemiddeld	11.4
Mediaan	3.0

Tabel 7.12 Vind je dat je teveel blowt? (blowers)

Ja, veel te veel	8%
Ja, iets te veel	25%
Nee, helemaal niet te veel	67%

Tabel 7.13 Vind je van jezelf dat je verslaafd bent aan blowen?

Ja	17%
Nee	83%

Tabel 7.14 Zou je zelf iets aan je blowen willen veranderen?

Nee, niks	60%
Minder blowen	13%
Beter leren draaien of blowen	4%
Heb ik al gedaan	6%
Leeftijdsgrens, reacties van anderen	2%
Vaker blowen	1%
Geen idee	2%
Stoppen met blowen	12%

Tabel 7.15 Denk je dat het moeilijk is om minder te gaan blowen?

Ja, heel moeilijk	8%
Ja, lastig	12%
Ja, een klein beetje lastig	26%
Nee, helemaal niet moeilijk	54%